

شماره: ۴۲۳/۳۵۵۵۰

تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۲۴

پست:

دبیرخانه شورای نگهبان	شماره ثبت:
۹۴/۱۰/۲۳۳۲	تاریخ ثبت:
۱۳۹۴/۵/۲۴	ساعت ورود:
کد پرونده:	

حضرت آیت الله احمد جنتی

دبیر محترم شورای نگهبان

در اجرای اصل نود و چهارم (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران لایحه تصویب تشریفات (پروتکل) حفاظت از دریای خزر در برابر آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر که به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود و در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۸ مجلس با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، به پیوست ارسال می‌گردد.

علی لاریجانی

**لایحه تصویب تشریفات (پروتکل) حفاظت از دریای خزر در برابر
آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی الحاقی به
کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر**

ماده واحده- تشریفات (پروتکل) حفاظت از دریای خزر در برابر آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۲ هجری شمسی (برابر با ۲۰۱۲/۱۲/۱۲ میلادی) مشتمل بر بیست و نه ماده و پنج پیوست، به شرح ضمیمه تصویب می‌شود.

تبصره- رعایت اصل یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی در اجرای ماده (۲۱) و اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی در اجرای ماده (۲۳) تشریفات (پروتکل) الزامی است.

بسم الله الرحمن الرحيم

**تشریفات (پروتکل) حفاظت از دریای خزر در برابر آلودگی ناشی از منابع و
فعالیت‌های مستقر در خشکی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از
محیط زیست دریایی دریای خزر**

مقدمه

دولت‌های ساحلی دریای خزر

جمهوری آذربایجان

جمهوری اسلامی ایران

جمهوری قزاقستان

فدراسیون روسیه

ترکمنستان

که از این پس «طرفهای متعاقد» خوانده می‌شوند و عضو کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر، منعقد در تهران،

جمهوری اسلامی ایران، به تاریخ ۱۳۸۲/۸/۱۳ هجری شمسی (۴ نوامبر ۲۰۰۳ میلادی)، می‌باشند.

با عزم به اجرای کنوانسیون، به ویژه مواد (۷) و بند (۱) ماده (۱۱) آن با در نظر گرفتن برنامه اقدام راهبردی کنوانسیون برای دریای خزر، منعقد در تهران، جمهوری اسلامی ایران، به تاریخ ۱۳۸۷/۸/۲۲ هجری شمسی (۱۲ نوامبر ۲۰۰۸ میلادی)

با تصدیق ویژگی منحصر به فرد زیست‌بوم‌شناسی و آب‌شناسی دریای خزر به عنوان بزرگترین پیکره آبی درون سرزمینی در کره زمین با ابراز تمایل به پیگیری حمایت و حفاظت از محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی دریای خزر به عنوان جزئی یکپارچه از فرآیند توسعه، که پاسخگوی نیازهای نسل‌های فعلی و آینده به شیوه‌ای منصفانه باشد،

با آگاهی از خطرات جدی‌ای که از جانب آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی متوجه محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی، منابع زنده و سلامت انسانی می‌شود، با مدنظر قرار دادن ویژه مشکلات زیست‌محیطی ناشی از تغییرات سطح آب دریا

با توجه به اهمیتی که کشورهای ساحلی دریای خزر برای برنامه جهانی اقدام برای حمایت از محیط زیست دریایی ناشی از فعالیت‌های مستقر در خشکی، منعقد در واشنگتن دی.سی، به تاریخ ۳ نوامبر ۱۹۹۵ میلادی، (۱۲/۸/۱۳۷۴ هجری شمسی) قائل هستند،

به ترتیب زیر موافقت نمودند:

ماده ۱- هدف تشریفات (پروتکل)

هدف از این تشریفات (پروتکل)، پیشگیری، مهار و کاهش و تا حد امکان از میان بردن آلودگی محیط زیست دریایی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی است تا این که محیط زیست دریایی دریای خزر از لحاظ زیست‌محیطی سالم شده و حفظ گردد.

ماده ۲- کاربرد اصطلاحات

از لحاظ این تشریفات (پروتکل):

الف- «اجلاس طرفهای متعاقد» به معنی نهاد موضوع ماده (۲۲) کنوانسیون است.

ب- «دبیرخانه» به معنی نهاد موضوع ماده (۲۳) کنوانسیون است.

پ- «بهترین فنون موجود (بی.ای.تی)» به معنی جدیدترین مرحله پیشرفت فرآیندها، تسهیلات یا روشهای عملیاتی است که بیانگر مناسب بودن عملی یک اقدام خاص برای محدود کردن خروجی‌ها و ضایعات می‌باشد. «فنون» شامل فناوری‌های مورد استفاده و روش طراحی، ساخت، نگهداری، بهره‌برداری و از کار انداختن تأسیسات می‌شود.

ت- «بهترین رویه‌های زیست‌محیطی (بی.ای.پی)» به معنی اعمال مناسب‌ترین ترکیب تدابیر و راهبردهای کنترل زیست‌محیطی می‌باشد.

ث- «منطقه ساحلی» به معنی مناطق خشکی مجاور خط ساحلی است که به علت نزدیکی به دریا و بر اثر تغییرات سطح آب دریا آسیب‌پذیر می‌باشد.

ج- «نقطه بحرانی» به معنی بخش محدود و معینی از خشکی، پیشرفتگی آب سطحی، یا لایه آبری معینی است که در معرض آلودگی بیش از حد بوده و نیازمند توجه همراه با اولویت است تا از آثار مخرب بالفعل یا بالقوه بر سلامت انسانی، زیست بوم‌ها، یا منابع و عرصه‌های طبیعی دارای اهمیت اقتصادی پیشگیری شده یا این قبیل آثار کاهش یابند.

ج- «آلودگی ناشی از منابع مستقر در خشکی» به معنی آلودگی دریا از همه نوع منابع نقطه‌ای و پراکنده واقع در خشکی است که از طریق آب، از طریق هوا یا به طور مستقیم از ساحل به محیط زیست دریایی برسد.

ح- «منابع نقطه‌ای» به معنی منابع آلودگی مستقر در خشکی است که مواد خروجی از هر نوع مجرای قابل تشخیص، محدود، و مجزا وارد محیط زیست می‌گردد که مواردی از قبیل لوله‌ها، خروجی‌های فاضلاب، کانالها، گودالها، تونلها، مجراها یا چاههایی که آلوده‌کننده‌ها از آنها تخلیه می‌شوند یا ممکن است از آنها تخلیه شوند، را شامل می‌شود اما محدود به آنها نمی‌شود.

خ- «منابع پراکنده» به معنی منابع آلودگی مستقر در خشکی، غیر از منابع نقطه‌ای، است که مواد از طریق آنها در نتیجه هرزآب‌های زمین، بارندگی، رسوبات جوی، زهکشی، تراوش، یا تغییرات آب‌شناسی یا تخریب زیستگاهها وارد محیط زیست می‌شود.

د- «خروج» به معنی هر نوع تخلیه، برون ریزی یا رهاسازی مواد آلوده‌کننده به آب، هوا یا خاک است.

ذ- «کنترل خروجی‌ها» به معنی کنترل‌هایی است که مستلزم محدودیت خاص خروجی‌ها است، از قبیل مقادیر محدود خروجی، یا هر نوع محدودیت یا شرایط دیگر ناظر بر آثار، ماهیت یا سایر ویژگی‌های یک خروجی یا شرایط عملیاتی است که بر خروجی تأثیر می‌گذارد.

ر- «مقادیر محدود خروجی» به معنی جرم، که با برخی عوامل خاص تعیین می‌گردد، تراکم یا سطح یک خروجی است که نمی‌تواند طی یک یا چند دوره زمانی افزایش یابد. مقادیر محدود خروجی برای مواد معمولاً در نقطه‌ای اعمال می‌شود که این خروجی‌ها از تأسیسات خارج می‌شود و رقیق شدن در تعیین آنها در نظر گرفته نمی‌شود.

ز- « استاندارد کیفیت زیست محیطی (ای.کیو.اس) » به معنی تراکم یک ماده خاص یا گروهی از مواد در آب، رسوبات یا جانداران است که به منظور حفاظت از سلامت انسانی و محیط زیست، نباید از حد خاصی فراتر رود.

ژ- « هدف کیفیت زیست محیطی (ای.کیو.ا) » به معنی هدفی است که وضعیت مطلوب کیفیت زیست محیطی را تبیین نموده و باید در یک منطقه زیست محیطی خاص، نظیر رودخانه، ساحل یا منطقه صنعتی، رعایت گردد.

ماده ۳- دامنه شمول

این تشریفات (پروتکل) طبق ماده (۳) کنوانسیون و به موجب ماده (۱) این تشریفات (پروتکل) در موارد زیر اعمال می شود:

الف- خروجی مواد آلوده کننده ناشی از منابع نقطه ای و پراکنده مستقر در خشکی که آثار مخربی بر محیط زیست دریایی و یا مناطق ساحلی دریای خزر به جا گذارده یا بتواند به جای گذارد. این خروجی ها، شامل موادی می باشند که از جمله از طریق رودخانه ها، کانال ها یا سایر مجراهای آبی، جریانهای آبی زیرزمینی، زباله ها و فاضلاب های ساحلی، زباله های دفن شده در زیرستر دریا که از خشکی به آن دسترسی وجود داشته باشد یا از طریق هرزآب ها، به محیط زیست دریایی شامل آبهای لب شور، باتلاق های شور زار و تالاب های ساحلی برسد.

ب- ورود مواد آلوده کننده از منابع مستقر در خشکی که تحت شرایط مذکور در پیوست شماره (۳)، که از طریق جو وارد محیط زیست دریایی دریای خزر شود.

پ- آلودگی ناشی از فعالیت هایی از قبیل تغییر فیزیکی وضعیت طبیعی خط ساحلی و تغییر یا انهدام مناظر یا زیستگاهها، به محیط زیست دریایی و یا مناطق ساحلی دریای خزر صدمه وارد نماید.

ماده ۴- تعهدات کلی

۱- طرفهای متعاقد به طور انفرادی یا مشترک کلیه تدابیر لازم را به موجب مقررات کنوانسیون به منظور پیشگیری، مهار، کاهش و تا حد امکان از بین بردن آلودگی و هر اثر مخرب دیگر بر محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر ناشی از فعالیت‌های مستقر در خشکی به عمل خواهند آورد.

۲- طرفهای متعاقد، به‌ویژه اقدامات زیر را به عمل خواهند آورد:

الف- اعمال اصل پیشگیری که به موجب آن هرگاه تهدید آسیب جدی یا غیرقابل جبران به محیط زیست دریایی یا سلامت عمومی وجود داشته باشد، فقدان قطعیت کامل علمی نمی‌تواند دلیلی بر به تعویق انداختن اقدامات مقرون به صرفه برای جلوگیری از چنین آسیبی محسوب شود.

ب- اعمال اصل پرداخت هزینه‌ها از سوی آلوده کننده، که به موجب آن هزینه‌های اقدامات پیشگیری، مهار و کاهش آلودگی باید از سوی آلوده کننده پرداخت شود.

پ- ترویج همکاری بین طرفهای متعاقد در ارزیابی آثار زیست محیطی در خصوص فعالیت‌هایی که احتمال می‌رود آثار نامطلوب چشمگیری بر محیط زیست دریایی خزر به جا بگذارد.

ت- اطمینان از این که در جریان تدوین طرحها و برنامه‌ها، عوامل زیست محیطی، از جمله جنبه‌های مرتبط با سلامت، به‌طور کامل مدنظر قرار گیرند.

ث- اجرای اقدامات پیشگیرانه برای به حداقل رساندن خطر آلودگی ناشی از حوادث صنعتی و بلایای طبیعی از طریق برنامه آمادگی و واکنش نسبت به بلایا

ج- اتخاذ تدابیر حفاظتی خاص در برابر آلودگی از منابع مستقر در خشکی و فعالیت‌هایی که بالقوه به مناطق تخم‌ریزی طبیعی ماهی خاویار، ماهی آزاد دریای خزر و سایر گونه‌های ارزشمند لطمه می‌زند.

چ- ترویج توسعه پایدار مناطق ساحلی از طریق رهیافتی یکپارچه نسبت به توسعه مناطق ساحلی

ح- تلاش برای همکاری بر مبنای رضایت متقابل در دستیابی به اهداف این تشریفات (پروتکل) با دولتهای غیرساحلی که بخشهایی از حوزه آبریز دریای خزر در قلمرو آنها واقع شده است.

ماده ۵- اقدامات اجرایی

۱- هر طرف متعاقد یک مقام ملی صالح را برای هماهنگی اجرای این تشریفات (پروتکل) تعیین خواهد کرد و مراتب را از طریق دبیرخانه به اطلاع سایر طرفهای متعاقد خواهد رساند.

۲- در اجرای این تشریفات (پروتکل)، طرفهای متعاقد موارد زیر را انجام خواهند داد:

الف- تصویب برنامه‌ها یا طرحهای اقدام منطقه‌ای و یا ملی مبتنی بر کنترل منبع آلودگی و اقدامات مهارکننده، و در صورت اقتضاء، تدوین جدولهای زمانی برای تکمیل این طرحها و برنامه‌ها. در جریان تدوین این قبیل برنامه‌ها یا طرحها، طرفهای متعاقد می‌توانند توصیه‌های برنامه اقدام جهانی برای حفاظت از محیط زیست دریایی ناشی از فعالیت‌های مستقر در خشکی و مقررات مربوط برنامه اقدام راهبردی دریای خزر را مد نظر قرار دهند.

ب- مد نظر قرار دادن فعالیتها و مواء مندرج در پیوست شماره (۱) از طریق تدوین، تصویب و اجرای تدریجی موارد زیر:

اول- کنترل خروجی‌ها، از جمله محدودیت مقادیر خروجی مواد مربوط، استانداردهای کیفیت زیست‌محیطی و اهداف کیفی زیست‌محیطی، و همچنین رویه‌های مدیریتی مبتنی بر عوامل مندرج در پیوست شماره (۱) و دوم- جداول زمانی دستیابی به این محدودیت‌ها، رویه‌های مدیریتی و اقدام‌های مورد توافق طرفهای متعاقد

پ- بکارگیری یا ترغیب بهترین فنون موجود و بهترین رویه‌های زیست‌محیطی و اجراء، دسترسی و انتقال فناوریهایی که از لحاظ زیست‌محیطی سالم باشند، از جمله فناوری‌های مربوط به تولید سالم‌تر، با در نظر داشتن شرایط و معیارهای اجتماعی، اقتصادی و فناورانه مذکور در پیوست شماره (۵)

ماده ۶- دستورالعمل‌ها و استانداردهای مشترک

۱- به موجب ماده (۱۸) کنوانسیون، طرفهای متعاقد به تدریج، و در صورت لزوم با همکاری سازمان‌های صلاحیتدار بین‌المللی، دستورالعمل‌های مشترک، و در صورت اقتضاء، استانداردها یا معیارهای مشترک را به ویژه در موارد زیر تنظیم و تصویب خواهند کرد:

- الف- طول، عمق و موقعیت خطوط لوله برای پسماندهای ساحلی، به ویژه با توجه به روشهای مورد استفاده برای تصفیه خروجی‌ها
- ب- الزامات خاص برای خروجی‌هایی که نیاز به تصفیه جداگانه دارند.
- پ- کیفیت آب دریا که برای حفاظت از سلامت انسانی، منابع زنده و زیست بوم‌های مورد استفاده برای مقاصد خاص ضرورت دارد.
- ت- کنترل، و در صورت لزوم، جایگزینی تدریجی محصولات، تأسیسات و فرآیندهای صنعتی و سایر فرآیندهایی که موجب آلودگی مهم محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی می‌گردد.
- ث- الزامات خاص مربوط به کمیت مواد تخلیه شده (مذکور در پیوست شماره ۱)، میزان تراکم آنها در مواد خروجی و روشهای تخلیه آنها

۲- برنامه‌ها و طرحهای اقدام منطقه‌ای موضوع جزء (الف) بند (۲) ماده (۵) این تشریفات (پروتکل) با رعایت موارد زیر تدوین و اجراء خواهند شد:

الف- طرفهای متعاقد مقادیر مشترک محدودیت خروجی‌ها، استانداردهای کیفیت زیست‌محیطی یا اهداف کیفی زیست‌محیطی، و همچنین جداول زمانی اجرای تدابیر اتخاذ شده را با هدف پیشگیری، کاهش یا، در صورت اقتضاء، محو آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی را برای مواد مذکور در پیوست شماره (۱) این تشریفات (پروتکل) تعیین کرده و به‌صورت دوره‌ای مورد بازبینی قرار خواهند داد؛ و

ب- اجلاس طرفهای متعاقد معیارهای پیشگیری از آلودگی را تعیین کرده و تدابیر مقتضی توصیه شده برای کاهش، مهار و محو آلودگی محیط زیست دریایی دریای خزر از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی را تعیین خواهد نمود و آنها را با استفاده از اطلاعات روزافزونی که از طریق برنامه‌های پایشی مذکور در ماده (۱۳) این تشریفات (پروتکل) فراهم می‌آید، تغییرات صورت گرفته در فعالیت‌های صنعتی و سایر فعالیت‌های انسانی و پیشرفت‌های احتمالی علمی و فناوری‌های مهار آلودگی، به‌صورت دوره‌ای روزآمد خواهد نمود.

ماده ۷- آلودگی از منابع نقطه‌ای

۱- طرفهای متعاقد اطمینان حاصل خواهند نمود که کنترل خروجی منابع نقطه‌ای آلودگی با مواد مذکور در پیوست شماره (۱)، که واجد آثار مخربی بر محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی بوده یا بتواند داشته باشد، مبتنی بر بهترین فنون موجود و بهترین رویه‌های زیست‌محیطی یا مقادیر مربوط به محدودیت خروجی‌ها می‌باشد.

۲- طرفهای متعاقد طرحهای اقدام ملی همراه با جدول‌های زمانی برای تحقق کاهش اساسی ورودی آلوده‌کننده‌ها از منابع نقطه‌ای را بر مبنای فهرست

نقاط بحرانی که توسط اجلاس طرفهای متعاقد تصویب و هر دو سال یکبار مورد بازبینی و تجدید نظر قرار خواهد گرفت، تصویب و اجراء خواهند کرد.

۳- خروجی مواد از منابع نقطه‌ای منوط به مجوز یا مقررات تنظیم‌کننده از سوی مقامات صلاحیتدار ملی طرفهای متعاقد با در نظر گرفتن مفاد این تشریفات (پروتکل)، پیوست شماره (۴) آن، و تصمیم‌ها و توصیه‌های مربوط اجلاس طرفهای متعاقد خواهد بود.

۴- به این منظور، طرفهای متعاقد، سامانه (سیستم) بازرسی منظمی توسط مقامات صلاحیتدار ملی خود را برای ارزیابی میزان رعایت مجوزها و مقررات تنظیم‌کننده میزان خروجی مواد به محیط زیست وضع خواهند کرد. طرفهای متعاقد برای حصول اطمینان از اجرای این مجوزها و مقررات، ضمانت‌اجراهای مناسبی را وضع خواهند کرد.

ماده ۸- آلودگی از منابع پراکنده

۱- طرفهای متعاقد اطمینان حاصل خواهند نمود که روشهای کنترل منابع پراکنده آلودگی یا مواد مندرج در پیوست شماره (۱) که به محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر لطمه وارد کرده یا می‌توانند لطمه وارد کنند مبتنی بر بهترین فنون موجود و بهترین رویه‌های زیست‌محیطی باشند.

۲- طرفهای متعاقد به منظور رعایت استاندارد کیفیت زیست‌محیطی و هدف کیفیت زیست‌محیطی مورد توافق برای مواد مندرج در پیوست شماره (۱) این تشریفات (پروتکل) طبق معیارهای مذکور در پیوست شماره (۲)، کلیه تدابیر مقتضی را به عمل خواهند آورد تا حجم آلودگی ناشی از فعالیت‌های کشاورزی که به محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر لطمه وارد می‌کنند به‌طور اساسی کاهش پیدا کند.

ماده ۹- آلودگی ناشی از سایر فعالیتها

۱- طرفهای متعاقد اطمینان حاصل خواهند نمود که فعالیتهایی که آثار مخربی بر محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر وارد نموده یا بتوانند وارد نمایند و مشمول مواد (۷) و (۸) این تشریفات (پروتکل) قرار نمی‌گیرند، بر مبنای بهترین فنون موجود و بهترین رویه‌های زیست‌محیطی صورت گیرند.

۲- طرفهای متعاقد کلیه تدابیر مقتضی را به عمل خواهند آورد تا از آلودگی محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی در نتیجه تغییرات سطح آب دریا پیشگیری کنند و آن را کنترل و کاهش داده و تا حد امکان محو نمایند. به این منظور، آنها از تأسیسات نفتی و شیمیایی و اراضی آلوده به نفت که در معرض تهدید بالقوه آبگرفتگی باشند حفاظت به عمل خواهند آورد، و تأسیسات و انبارهای ذخیره متروک ساحلی را برخواهند چید.

ماده ۱۰- رهیافت یکپارچه در قبال توسعه مناطق ساحلی

۱- طرفهای متعاقد به طور انفرادی و در صورت اقتضاء، مشترک رهیافتی یکپارچه را در قبال توسعه مناطق ساحلی، از جمله بر مبنای برنامه‌ریزی مناطق ساحلی اتخاذ خواهند نمود. آنها تدابیر تعدیل‌کننده‌ای را تصویب و اجراء خواهند کرد تا اثرات منفی بلایای طبیعی، از قبیل تغییرات بلند مدت سطح آب دریا، طوفانها، هجوم امواج، زمین‌لرزه، و فرسایش ساحل، بر ساکنان و زیرساخت‌های مناطق ساحلی، کاهش یابد.

۲- طرفهای متعاقد کلیه تدابیر لازم را برای کاهش و معکوس کردن روند جنگل‌زدایی و تخریب اراضی مناطق ساحلی به عمل خواهند آورد و طرحها و برنامه‌های ملی را با هدف احیای جنگل‌ها و مقابله با بیابان‌زایی تدوین و اجراء خواهند کرد.

ماده ۱۱- آثار فرامرزی

۱- هر گاه احتمال برود که آلودگی ناشی از فعالیت‌ها و منابع مستقر در خشکی که منشأ آن هر طرف متعاقد باشد، بتواند به مناطق ساحلی یک یا چند طرف متعاقد دیگر یا محیط زیست دریایی دریای خزر صدمه بزند، طرف متعاقد ذی‌ربط به منظور حل این مسأله، طرفهای متعاقدی را که احتمالاً در معرض این صدمات قرار گیرند، آگاه و با آنها مشورت خواهد نمود.

۲- چنانچه جریان یک آبراه که از قلمرو دو یا چند طرف متعاقد عبور کرده یا مرز بین آنها را تشکیل می‌دهد، موجب آلودگی محیط زیست دریایی دریای خزر شده یا بتواند موجب چنین آلودگی‌ای شود، طرفهای متعاقد ذی‌ربط با یکدیگر به منظور حصول اطمینان از اجرای کامل این تشریفات (پروتکل) همکاری خواهند نمود و از جمله در صورت اقتضاء، مبادرت به تأسیس نهادهای مشترک مسؤل شناسایی و رفع مشکلات آلودگی خواهند کرد.

۳- یک طرف متعاقد در قبال آلودگی‌ای که منشأ آن در قلمرو دولت یا دولت‌های غیرمتعاقد باشد، مسؤل نخواهد بود.

ماده ۱۲- ارزیابی آثار زیست‌محیطی

۱- طرفهای متعاقد به موجب ماده (۱۷) کنوانسیون، دستورالعمل‌های منطقه‌ای و دستورالعمل‌های مرتبط ملی راجع به ارزیابی آثار بالقوه زیست‌محیطی پروژه‌ها و فعالیت‌های مستقر در خشکی از جمله آثار فرامرزی را تنظیم و تصویب خواهند کرد و این دستورالعمل‌ها را بازمینی و در صورت اقتضاء، روزآمد خواهند کرد.

۲- هر طرف متعاقد رویه‌های ارزیابی آثار زیست‌محیطی فعالیت‌ها یا پروژه‌های طرح‌ریزی شده مستقر در خشکی واقع در قلمرو خود را که احتمال

می‌رود موجب آثار مخرب چشمگیر بر محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر شود را تنظیم و اعمال نماید.

۳- اجرای فعالیت‌ها و پروژه‌های مذکور در بند (۲) فوق منوط به مجوز کتبی قبلی از مقامهای صلاحیتدار طرف متعاقد خواهد بود که یافته‌ها و توصیه‌های ارزیابی آثار زیست‌محیطی را به‌طور کامل مدنظر قرار خواهند داد.

ماده ۱۳- جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها، پایش و ارزیابی

۱- طرف‌های متعاقد در چهارچوب مقررات و برنامه‌های پایشی مذکور در ماده (۱۹) کنوانسیون، و در صورت لزوم با همکاری سازمان‌های بین‌المللی صلاحیتدار، تا حد امکان نسبت به موارد زیر اقدام به عمل خواهند آورد:

الف- جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات و تهیه و نگهداری بانک اطلاعاتی ملی در خصوص شرایط ویژگی‌های فیزیکی، زیست‌شناسی و شیمیایی محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر

ب- جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات و تهیه و نگهداری بانک اطلاعاتی ملی از ورود مواد مذکور در پیوست شماره (۱) ناشی از منابع مستقر در خشکی، از جمله اطلاعات مربوط به توزیع منابع و کمیت مواد وارد شده به محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر

پ- اجرای ارزیابی منظم منطقه‌ای (حداقل هر پنج سال یکبار) در خصوص وضعیت محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر
ت- ارزیابی نظام‌یافته سطح آلودگی در سواحل خود، به‌ویژه در خصوص فعالیت‌ها و مواد مذکور در پیوست شماره (۱) و ارائه دوره‌ای این اطلاعات به دبیرخانه

۲- طرف‌های متعاقد در زمینه تعیین عناصر برنامه‌های پایش منطقه‌ای و نیز برنامه‌های مشابه پایشی ملی، که شامل کنترل تحلیلی کیفیت، و ترغیب ذخیره، استخراج و مبادله اطلاعات باشد، همکاری خواهند نمود.

۳- اطلاعات موضوع بند (۱) این ماده از طریق دبیرخانه در اختیار سایر طرفهای متعاقد قرار خواهد گرفت.

ماده ۱۴- مبادله اطلاعات

طرفهای متعاقد به موجب ماده (۲۱) کنوانسیون، به طور مستقیم، یا از طریق دبیرخانه، اقدام به مبادله منظم داده‌ها و اطلاعات مربوط به وضعیت محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی و اطلاعات مربوط به اجرای این تشریفات (پروتکل) خواهند نمود. طرفهای متعاقد سامانه‌ها و شبکه‌هایی را برای تبادل اطلاعات ایجاد خواهند نمود.

ماده ۱۵- مشارکت عمومی

۱- هر طرف متعاقد، طبق ماده (۲۱) کنوانسیون و قوانین ملی خود، مشارکت مقامهای محلی و عموم مردم را در اقداماتی که برای حفاظت از محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر در مقابل آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی، ضرورت داشته باشد از جمله ارزیابی‌های آثار زیست‌محیطی و فرآیندهای تصمیم‌گیری مربوط به اجرای این تشریفات (پروتکل) ترغیب خواهد نمود.

۲- هر طرف متعاقد، طبق ماده (۲۱) کنوانسیون و قوانین ملی خود، دسترسی عموم به اطلاعات مربوط به شرایط محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر، اقدامات صورت گرفته یا برنامه‌ریزی شده برای پیشگیری، مهار و کاهش آلودگی، را با در نظر گرفتن مفاد موافقتنامه‌های بین‌المللی موجود در خصوص دسترسی عمومی به اطلاعات زیست‌محیطی که در آن عضویت دارد، تسهیل خواهد کرد.

ماده ۱۶- همکاری و کمک

۱- طرفهای متعاقد به صورت منطقه‌ای از طریق دبیرخانه، یا در صورت اقتضاء، به صورت دوجانبه در امر پیشگیری، مهار و کاهش، و تا حد امکان برای

محو، آلودگی محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی، همکاری خواهند نمود.

۲- طرفهای متعاقد با رعایت ماده (۲۰) کنوانسیون، همکاری‌های علمی و فناورانه در خصوص آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی، به ویژه در زمینه تحقیق در خصوص کمیت و کیفیت ورودی‌ها، راهها، وضعیت نهائی و آثار آلوده‌کننده‌ها بر محیط زیست و تدوین روشها و فنون جدید پیشگیری، کاهش و محو آلودگی از جمله تدوین و اجرای رهیافت‌های تولید پاک‌تر بدین منظور را تشویق خواهند کرد.

۳- طرفهای متعاقد کوشش خواهند نمود تا به طور مستقیم یا از طریق دبیرخانه، با طرفهای متعاقدی که تقاضای مساعدت می‌نمایند، به ویژه در زمینه‌های زیر همکاری کنند:

الف- تدوین برنامه‌های علمی، فنی، آموزشی و آگاه‌سازی عمومی، و آموزش کارکنان علمی، فنی و اداری

ب- ارائه مشورت‌های فنی، اطلاعات و سایر کمکها

۴- طرفهای متعاقد با سازمان‌های بین‌المللی، برنامه‌ها و موافقتنامه‌های بین‌المللی مربوط به پیشگیری، کاهش و مهار آلودگی محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی همکاری خواهند نمود.

ماده ۱۷- گزارش دهی

۱- هر طرف متعاقد گزارش‌هایی از اقداماتی را که برای اجرای این تشریفات (پروتکل) انجام داده است، به شکل تعیین شده توسط اجلاس طرفهای متعاقد، به دبیرخانه ارائه خواهد نمود. دبیرخانه گزارشهای دریافتی را برای کلیه طرفهای متعاقد ارسال خواهد نمود.

۲- این قبیل گزارش‌ها، از جمله، شامل موارد زیر خواهد بود:

الف- اطلاعات مربوط به تدابیر قانونی و تنظیم کننده، برنامه‌های اقدام، برنامه‌ها و سایر گامهای برداشته شده برای اجرای این تشریفات (پروتکل)، پیوست‌های آن و توصیه‌های تصویب شده به موجب آنها

ب- داده‌های مربوط به کمیت مواد نگرانی آور موضوع پیوست شماره (۱) که به دریای خزر تخلیه شده باشد.

پ- داده‌های آماری راجع به مجوزهای صادره به موجب ماده (۷) این تشریفات (پروتکل)

ت- داده‌ها و اطلاعات ناشی از اقدامات پیشی موضوع ماده (۱۳) این تشریفات (پروتکل)

ث- اطلاعات مربوط به آلودگی ناشی از فعالیت‌هایی که خطوط ساحلی را تغییر داده یا بتواند تغییر دهد و زیستگاههای واقع در مناطق ساحلی را به طور نامطلوب تحت تأثیر قرار دهد.

ج- اطلاعات مربوط به نتایج حاصل از محو و مهار آلودگی در نقاط بحرانی

چ- اطلاعات مربوط به اجرای طرحهای اقدام، برنامه‌ها و اقدامات مصوب به موجب این تشریفات (پروتکل) جهت پیشگیری، مهار و کاهش آلودگی و تا حد امکان، محو آلودگی محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی ناشی از منابع و فعالیتهای مستقر در خشکی، از جمله اطلاعات مربوط به نتایج حاصله، و حسب مورد مشکلات موجود در جریان اجرای این تشریفات (پروتکل)

۳- گزارش‌های منطقه‌ای در خصوص اجرای این تشریفات (پروتکل) و وضعیت محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر از طریق دبیرخانه با استفاده از داده‌ها و اطلاعات مندرج در گزارش‌های ملی تهیه خواهند شد.

۴- هیچکدام از مفاد این تشریفات (پروتکل)، موجب نمی‌شود که یک طرف متعهد ملزم به ارائه اطلاعاتی شود که انتشار آنها مغایر منافع امنیت ملی آن طرف است.

ماده ۱۸- رعایت

۱- طرفهای متعاقد به منظور تسهیل اجرای این تشریفات (پروتکل)، رویه‌های تضمین‌کننده را تنظیم خواهند نمود که در اجلاس طرفهای متعاقد به تصویب خواهد رسید.

۲- اجلاس طرفهای متعاقد:

الف- بر مبنای گزارشهای موضوع ماده (۱۷) و سایر اطلاعات ارائه شده توسط طرفهای متعاقد، رعایت تشریفات (پروتکل) و تصمیم‌ها و توصیه‌های مصوب به موجب آن را مورد بازبینی و ارزیابی قرار خواهد داد.

ب- در صورت اقتضاء، تصمیماتی را برای تضمین رعایت تشریفات (پروتکل) و تصمیمات متخذه به موجب آن اخذ و اجرای توصیه‌ها از جمله اقداماتی برای کمک به یک طرف متعاقد به منظور اجرای تعهدات خود را ترغیب خواهد کرد.

ماده ۱۹- مقررات سازمانی

۱- از لحاظ این تشریفات (پروتکل) و به موجب بند (۱۰) ماده (۲۲) کنوانسیون، اجلاس طرفها، از جمله موارد زیر را انجام خواهد داد:

الف- بازبینی مستمر اجرای تشریفات (پروتکل)

ب- نظارت بر کار دبیرخانه و ارائه دستورالعمل در خصوص فعالیت‌های

آن

پ- بازبینی مستمر محتوای تشریفات (پروتکل)

ت- بررسی و تصویب اصلاحات این تشریفات (پروتکل) یا پیوست‌های

آن و نیز تصویب پیوست‌های جدید

ث- بررسی گزارش‌های ارائه شده از سوی دبیرخانه در خصوص

موضوعات مربوط به این تشریفات (پروتکل)

ج- بررسی کارایی تدابیر تصویب شده و ضرورت تصویب تدابیر دیگر، از جمله تدابیر مندرج در پیوست‌ها

چ- تصویب و در صورت اقتضاء، مرور اقدامات، طرح‌های اقدام و برنامه‌های منطقه‌ای مربوط طبق ماده (۵) این تشریفات (پروتکل)

ح- تصویب و در صورت اقتضاء، مرور دستورالعمل‌ها، استانداردها یا معیارهای منطقه‌ای طبق ماده (۶) این تشریفات (پروتکل)

خ- تصویب و در صورت اقتضاء، مرور رویه‌های تبادل اطلاعات و کمک به تدوین سامانه‌های اطلاعاتی و شبکه‌های تبادل اطلاعات طبق ماده (۱۴) این تشریفات (پروتکل)

د- بازرینی و ارزیابی اطلاعات ارائه شده از سوی طرفهای متعاقد طبق مواد (۱۳)، (۱۴) و (۱۷) این تشریفات (پروتکل)

ذ- بازرینی و ارزیابی رعایت مفاد این تشریفات (پروتکل)، تصمیم‌ها و توصیه‌های متخذه به موجب آن توسط طرف‌های متعاقد به گونه پیش‌بینی شده در ماده (۱۸) این تشریفات (پروتکل)

ر- تصویب، بازرینی و در صورت لزوم اصلاح فهرست نقاط بحرانی به گونه پیش‌بینی شده در ماده (۷) این تشریفات (پروتکل)

ز- در صورت اقتضاء، درخواست خدمات فنی و مالی نهادهای بین‌المللی و مؤسسات علمی ذی‌ربط برای تحقق اهداف این تشریفات (پروتکل)

ژ- تأسیس نهادهای فرعی طبق بندهای (الف) و (ج) ماده (۲۲) کنوانسیون که برای اجرای این تشریفات (پروتکل) ضرورت داشته باشد.

۲- از لحاظ این تشریفات (پروتکل) و طبق بند (۴) ماده (۲۳) کنوانسیون، دبیرخانه از جمله موارد زیر را انجام خواهد داد:

الف- تهیه گزارش‌ها و نتایج تحقیقاتی که برای اجرای این تشریفات (پروتکل) مورد نیاز باشد یا توسط طرفهای متعاقد درخواست شده باشد، جهت ارائه به طرفهای مذکور

ب- ارسال اطلاعات ارائه شده به دبیرخانه طبق ماده (۱۳) این تشریفات (پروتکل)، برای طرفهای متعاقد

پ- تهیه پیش نویس برنامه ها، طرحهای اقدام یا تدابیر منطقه ای مصوب اجلاس طرفهای متعاقد طبق ماده (۵) این تشریفات (پروتکل)

ت- تهیه پیش نویس دستورالعمل ها، استانداردها یا معیارهای منطقه ای موضوع ماده (۶) این تشریفات (پروتکل)، جهت تصویب اجلاس طرفهای متعاقد

ماده ۲۰- تأمین بودجه

۱- طرفهای متعاقد به منظور تحقق اهداف این تشریفات (پروتکل)، تا حد امکان تأمین منابع مالی برای تدوین و اجرای برنامه ها، پروژه ها و اقدامات مربوط را تضمین خواهند کرد. به این منظور، طرفهای متعاقد:

الف- منابع مالی داخلی موجود را تعهد خواهند نمود.

ب- تدارک منابع مالی از منابع و سازوکارهای تأمین بودجه دوجانبه یا چندجانبه، از جمله کمکها و وامها، را تشویق خواهند کرد.

پ- به جستجوی روشها و مشوقهای مبتکرانه برای تدارک و هدایت منابع، از جمله موارد مربوط به بنیادها، نهادهای دولتی کشورهای دیگر، سازمانهای بین المللی، سازمانهای غیردولتی، و نهادهای بخش خصوصی، خواهند پرداخت

۲- مقررات مالی کنوانسیون، با اعمال اصلاحات لازم، در مورد این کنوانسیون اعمال خواهد شد، مگر آنکه اجلاس طرفهای متعاقد به گونه دیگری مقرر نماید.

ماده ۲۱- حل و فصل اختلافات

هر گونه اختلاف بین طرفهای متعاقد در ارتباط با اجراء یا تفسیر مفاد این تشریفات (پروتکل)، به موجب ماده (۳۰) کنوانسیون حل و فصل خواهد شد.

ماده ۲۲- تصویب و لازم‌الاجراء شدن تشریفات (پروتکل)

۱- این تشریفات (پروتکل) با تصمیم به اتفاق آرای طرفهای متعاقد طی اجلاس طرفهای متعاقد تصویب خواهد شد.

۲- این تشریفات (پروتکل) از تاریخ ۱۳۹۱/۹/۲۲ هجری شمسی (۱۲ دسامبر ۲۰۱۲ میلادی) تا ۱۳۹۲/۳/۲۲ هجری شمسی (۱۲ ژوئن ۲۰۱۳ میلادی) در شهر تهران فقط برای امضای دولتهای ساحلی دریای خزر مفتوح می‌باشد.

۳- این تشریفات (پروتکل) منوط به تنفیذ، پذیرش یا تصویب دولتهای ساحلی دریای خزر خواهد بود، و از تاریخی که تشریفات (پروتکل) برای امضاء بسته می‌شود، برای الحاق هر یک از دولتهای ساحلی دریای خزر مفتوح خواهد بود.

۴- اسناد تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق نزد امین اسناد کنوانسیون تودیع خواهد شد.

۵- این تشریفات (پروتکل) در نودمین روز پس از تاریخ تودیع سند تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق توسط تمامی دولتهای ساحلی دریای خزر لازم‌الاجراء خواهد شد.

ماده ۲۳- تصویب اصلاحات و پیوست‌های تشریفات (پروتکل) و اصلاحات پیوستها
هر یک از طرفهای متعاقد می‌تواند اصلاح این تشریفات (پروتکل) یا افزودن پیوستهایی به آن یا اصلاح پیوست‌های آن را پیشنهاد نماید. این اصلاحات و پیوست‌ها توسط طرفهای متعاقد تصویب و طبق مواد (۲۴) و (۲۵) کنوانسیون لازم‌الاجراء خواهند شد.

ماده ۲۴- تأثیر تشریفات (پروتکل) بر قوانین ملی

مفاد این تشریفات (پروتکل) بر حق طرفهای متعاقد برای اتخاذ تدبیر شدیدتر ملی برای اجرای این تشریفات (پروتکل) خدشه‌ای وارد نمی‌سازد.

شماره: ۴۲۳/۳۵۵۵۰

تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۲۴

پوست:

ماده ۲۵- ارتباط با سایر موافقتنامه‌های بین المللی

هیچ یک از مفاد این تشریفات (پروتکل) به حقوق و تکالیف طرفهای متعاقد به موجب سایر موافقتنامه‌ها لطمه‌ای وارد نمی‌سازد.

ماده ۲۶- قید تحدید تعهد

هیچ گونه قید تحدید تعهدی را نمی‌توان برای این تشریفات (پروتکل) در نظر گرفت.

ماده ۲۷- امین اسناد

امین اسناد این تشریفات (پروتکل)، همان امین اسناد کنوانسیون خواهد بود.

ماده ۲۸- متون معتبر

متون آذری، انگلیسی، فارسی، قزاقی، روسی و ترکمنی این تشریفات (پروتکل) دارای اعتبار یکسان می‌باشند. در صورت بروز اختلاف در تفسیر یا اجرای این تشریفات (پروتکل)، متن انگلیسی ملاک خواهد بود.

ماده ۲۹- ارتباط با مذاکرات راجع به وضعیت حقوقی دریای خزر

هیچ یک از مفاد این تشریفات (پروتکل) به گونه‌ای تفسیر نخواهد شد که پیش قضاوت در مورد نتایج مذاکرات مربوط به وضعیت نهائی رژیم حقوقی دریای خزر باشد.

در تأیید مراتب فوق، امضاءکنندگان زیر که به‌طور مقتضی بدین منظور مجاز شده‌اند، این تشریفات (پروتکل) را امضاء نمودند.

این تشریفات (پروتکل) در شهر مسکو در روز بیست و دوم آذرماه یک هزار و سیصد و نود و یک هجری شمسی برابر با دوازدهم دسامبر دو هزار و دوازده میلادی تنظیم گردید.

پیوست ۱

فعالیت‌ها و طبقه‌بندی مواد نگرانی آور

این پیوست حاوی عناصری است که از سوی طرفهای متعاقد در تهیه طرح‌های اقدام، برنامه‌ها و تدابیر پیشگیری، مهار و کاهش و تا حد امکان محو آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی، موضوع مواد (۵) و (۶) این تشریفات (پروتکل) مدنظر قرار خواهند گرفت.

هدف از این قبیل طرح‌های اقدام، برنامه‌ها و تدابیر، تحت پوشش قرار دادن فعالیت‌های مذکور در بخش (الف) و نیز تحت پوشش قرار دادن مواد مذکور در بخش (ب) است که بر مبنای ویژگی‌های مذکور در بخش (پ) این پیوست انتخاب شده‌اند. طرفهای متعاقد در تهیه طرحهای اقدام، برنامه‌ها و تدابیر خود، می‌توانند مفاد اسناد بین‌المللی مربوط را مدنظر قرار دهند.

اولویت‌های اقدام، با ارزیابی اهمیت نسبی آثار این فعالیتها بر زیست بومها و منابع دریایی و ساحلی، سلامت عمومی، منافع اجتماعی و اقتصادی، از جمله ارزشهای فرهنگی صورت خواهد گرفت.

الف - فعالیت‌ها

موارد زیر، که بر مبنای احتمال آلوده‌کنندگی آنها بر محیط زیست دریایی احصا شده‌اند، فعالیت‌های نگرانی‌آوری هستند که طرفهای متعاقد هنگامی که به صورت انفرادی یا مشترک طرح‌های اقدام، برنامه‌ها و تدابیر پیشگیری، مهار، کاهش و تا حد امکان محو آلودگی‌های مستقر در خشکی را تهیه می‌کنند آنها را مدنظر قرار می‌دهند. این موارد به ترتیب اهمیت فهرست بندی نشده‌اند.

۱- کشاورزی و دامداری

۲- صنعت:

- کشت آبی

- الکترونیک

- تولید انرژی

- تولید کود

- فرآوری مواد غذایی

- جنگلداری

- هسته‌ای

- صنایع فلزی

- معدن

- فعالیتهای مرتبط با نفت و گاز

- کاغذ و خمیر کاغذ

- صنایع دارویی

- تولید مصالح ساختمانی

- تولید و فرمول بندی سموم

- بازیافت

- ساخت و تعمیر کشتی

- دباغی

شماره: ۴۲۳/۳۵۵۵۰

تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۲۴

پست:

- نساجی
- ۳- مدیریت ضایعات:
 - ضایعات خطرناک و سمی
 - پسابهای صنعتی
 - پسابها و زباله‌های جامد شهری
 - ضایعات رادیواکتیو
 - دفع فاضلاب
 - سوزاندن زباله‌ها و مدیریت ضایعات بجا مانده
 - سوخت موشک
- ۴- گردشگری (توریسم)
- ۵- حمل و نقل
- ۶- ساخت و مدیریت جزایر مصنوعی
- ۷- ساخت جاده و بزرگراه
- ۸- انهدام سلاحها و مهمات شیمیایی
- ۹- لایروبی
- ۱۰- ساخت بندرگاه و عملیات بندری
- ۱۱- تغییر وضعیت فیزیکی طبیعی خط ساحلی
- ۱۲- تأسیساتی که دیگر مورد استفاده نیستند و در معرض تغییرات سطح آب دریا قرار می‌گیرند.

ب- طبقه‌بندی مواد

موارد زیر که بر حسب ویژگی‌های خطرآفرین یا سایر ویژگی‌های مضرشان احصا شده‌اند، دسته‌هایی از مواد نگرانی‌آور هستند که طرفهای متعاقد هنگامی که به تهیه طرحهای اقدام، برنامه‌ها و تدابیر پیشگیری، مهار، کاهش و

تا حد امکان محو آلودگی‌های مستقر در خشکی می‌پردازند، آنها را مدنظر قرار می‌دهند. این موارد به ترتیب اهمیت فهرست بندی نشده‌اند.

- ۱- ترکیبات اسیدی و آلكالین که ممکن است به کیفیت آب لطمه زنند.
- ۲- سموم و مشتقات آنها که از جهات دیگر مورد توجه قرار نگرفته‌اند.
- ۳- نفت خام و سایر هیدروکربن‌های با منشأ نفت و روغن‌های روان‌کننده استفاده شده

۴- سیانیدها و فلوریدها

۵- فلزات سنگین و ترکیبات آنها

۶- زیاله‌های دریایی (هر نوع ماده جامد مقاوم، که تولید یا فرآوری شده، و رها شده یا بدور انداخته شده باشد)

۷- موادی که ممکن است موجب کمبود اکسیژن آب در اثر رشد بی‌رویه موجودات زنده خاص شود.

۸- شوینده‌ها و هر گونه ماده سطحی دیگری که از طرق زیستی قابل تجزیه نباشند.

۹- مواد غیر سمی که بر میزان اکسیژن محیط زیست دریایی اثر مخرب گذاشته یا ممکن است تأثیرات نامطلوب بر ویژگی‌های فیزیکی یا شیمیایی آب دریا بجا گذاشته یا موجب اختلال در استفاده‌های قانونی از دریا شوند.

۱۰- ترکیبات آلی هالوژن و موادی که بتوانند موجب شکل‌گیری چنین ترکیباتی در محیط زیست دریایی شوند.

۱۱- ترکیبات آلی فسفری و موادی که بتوانند موجب شکل‌گیری چنین ترکیباتی در محیط زیست دریایی شوند.

۱۲- ترکیبات آلی قلع و موادی که بتوانند موجب شکل‌گیری چنین ترکیباتی در محیط زیست دریایی شوند.

۱۳- موجودات زنده ریز بیماری‌زا

۱۴- هیدروکربن‌های چندحلقه‌ای معطر

۱۵- مواد رادیواکتیو از جمله / و مواد هسته‌ای

پ- ویژگی‌های مواد

در تهیه طرح‌های اقدام، برنامه‌ها و تدابیر پیشگیری، مهار، کاهش و تا حد امکان محو آلودگی از منابع مستقر در خشکی، طرف‌های متعاقد در صورت اقتضاء، ویژگی‌های زیر مواد و عوامل را مدنظر قرار می‌دهند. این موارد به ترتیب اهمیت فهرست‌بندی نشده‌اند.

۱- تجمع و بزرگنمایی در موجودات زنده

۲- تأثیرات مضاعف مواد

۳- الگوی توزیع مواد (یعنی، مقادیر، الگوی استفاده و احتمال رسیدن به

محیط زیست دریایی)

۴- آثار وارده بر ویژگی‌های مؤثر بر موجودات زنده در محصولات دریایی

که دارای مصرف انسانی می‌باشند.

۵- آثار وارده بر بو، رنگ، شفافیت، دما یا سایر ویژگی‌های آب دریا

۶- آثار و خطرات وارده بر سلامت

۷- آثار منفی وارده بر حیات دریایی و استفاده پایدار منابع زنده یا سایر

کاربردهای قانونی دریا

۸- استقامت مواد

۹- احتمال بروز کمبود اکسیژن آب در اثر رشد بی‌رویه موجودات زنده

خاص

۱۰- ویژگی رادیواکتیو

۱۱- نسبت بین تراکم‌های مشاهده شده و اثر تراکم مشاهده نشده

۱۲- خطر تغییرات نامطلوب در زیست بوم ریایی و برگشت ناپذیری یا

دوام تأثیرات

شماره: ۴۲۳/۳۵۵۵۰

تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۲۴

پست:

- ۱۳- سمی بودن یا سایر ویژگی‌های زیانبار (مانند سرطان‌زایی، جهش‌زایی و قابلیت ایجاد فرزندان ناقص‌الخلقه
- ۱۴- قابلیت انتقال به مسافت‌های طولانی

پیوست ۲
منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی

الف- تعاریف

از لحاظ این پیوست:

۱- «منابع پراکنده آلودگی از کشاورزی» به معنی منابع آلودگی غیرنقطه‌ای است که از کشت محصولات و پرورش حیوانات اهلی ناشی می‌شود، به استثنای عملیات گسترده پرورش دام که بتوان آنها را به عنوان منابع نقطه‌ای قلمداد نمود.

۲- «بهترین رویه‌ها» به معنی تدابیر دارای صرفه اقتصادی و قابل دسترس اعم از ساختاری یا غیرساختاری است که به منظور پیشگیری، کاهش یا مهار نشت مواد آلوده‌کننده به محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر طراحی شده باشند.

ب- طرح‌های پیشگیری، مهار و کاهش منابع آلودگی پراکنده ناشی از کشاورزی در اولین فرصت پس از لازم‌الاجراء شدن این تشریفات (پروتکل)، هر طرف متعاقد مبادرت به تدوین طرح‌ها و تدابیری برای آمادگی، مهار و کاهش منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی خواهد نمود که ممکن است به محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر لطمه بزند، این قبیل طرح‌ها و برنامه‌ها به‌ویژه منابع پراکنده آلودگی را که موجب کمبود اکسیژن آب می‌شوند، سموم دفع آفات، رسوبات، و عوامل بیماری‌زا را مدنظر قرار خواهند داد. موارد زیر عبارت از عناصر نگرانی‌آور در هنگام تدوین این قبیل برنامه‌ها می‌باشد:

۱- ارزیابی منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی که می‌تواند به طور نامطلوب بر محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر تأثیر بگذارد، از جمله:

الف- برآورد حجم موادی که می‌توانند به طور نامطلوب بر محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر تأثیر بگذارد.

- ب- شناسایی خطرات بالقوه بر سلامت انسانی
- پ- ارزیابی بهترین رویه‌های موجود و کارایی آنها
- ت- ایجاد برنامه‌های پایشی
- ۲- تدابیر سیاستگذاری، تقنینی و اقتصادی، از جمله:
- الف- ارزیابی کافی بودن طرح‌ها، سیاست‌ها و سازوکارهای حقوقی در جهت مدیریت منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی و تدوین برنامه‌ای برای اجرای اصلاحاتی که ممکن است برای تحقق بهترین رویه‌ها ضروری باشد.
- ب- ارزیابی چهارچوب اداری موجود برای مدیریت منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی
- پ- توسعه و تشویق برنامه‌های مشوق اقتصادی و غیراقتصادی برای افزایش بکارگیری بهترین رویه‌ها در جهت پیشگیری، مهار و کاهش آلودگی محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر بر اثر منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی
- ۳- برنامه‌های آموزشی، تحصیلی و آگاه‌سازی، از جمله:
- الف- ایجاد و اجرای برنامه‌هایی برای بخش کشاورزی عامه مردم جهت افزایش آگاهی در خصوص منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی و تأثیرات آن بر محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی، سلامت عمومی و اقتصاد
- ب- ایجاد و اجرای برنامه‌هایی در کلیه سطوح تحصیلی در خصوص اهمیت محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی و تأثیرات آلودگی ناشی از فعالیتهای کشاورزی
- پ- ایجاد و اجرای برنامه‌های آموزشی برای مؤسسات دولتی و بخش کشاورزی در خصوص اجرای بهترین رویه‌ها، از جمله تدوین مطالب آموزشی برای کارگران کشاورزی در زمینه بهترین رویه‌های ساختاری و غیرساختاری، به منظور پیشگیری، کاهش و مهار منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی
- ت- ایجاد برنامه‌هایی برای تسهیل انتقال مؤثر فناوری و تبادل اطلاعات

پ- گزارش دهی

هر طرف متعاقد طبق ماده (۱۷) این تشریفات (پروتکل)، در خصوص طرحهای خود برای پیشگیری، مهار و کاهش آلودگی محیط زیست دریایی و مناطق ساحلی دریای خزر از منابع پراکنده آلودگی ناشی از کشاورزی گزارش خواهد داد.

پیوست ۳

انتقال آلودگی از طریق جو

این پیوست شرایط اجرای این تشریفات (پروتکل) نسبت به آلودگی ناشی از منابع و فعالیتهای مستقر در خشکی قابل انتقال از طریق جو، موضوع جزء (ب) بند (۲) ماده (۳) را تعیین می نماید.

۱- این تشریفات (پروتکل) تحت شرایط زیر در مورد خروجی های آلوده کننده در جو اعمال خواهد شد:

الف- مواد تخلیه شده تحت شرایط غالب هواشناسی به محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر منتقل شده یا بتواند منتقل شود.

ب- ورود مواد به محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر، براساس معیارهای مذکور در ماده (۶) این تشریفات (پروتکل) در ارتباط با مقادیر همان ماده که از طرق دیگر به محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی می رسد، خطرناک باشد.

۲- در خصوص آلودگی محیط زیست دریایی یا مناطق ساحلی دریای خزر از منابع و فعالیتهای مستقر در خشکی از طریق جو، مقررات مواد (۴) و (۷) این تشریفات (پروتکل)، حسب توافق طرفهای متعاقد، به تدریج در مورد فعالیتها و مواد مذکور در پیوست شماره (۱) این تشریفات (پروتکل) اعمال خواهد شد.

۳- با رعایت شرایط مذکور در بند (۱) فوق، مقررات بند (۱) ماده (۶) این تشریفات (پروتکل)، در موارد زیر نیز اعمال خواهد شد:

الف- مقدار و شدت خروجی مواد تخلیه شده به جو بر مبنای اطلاعات در دسترس طرفهای متعاقد در خصوص موقعیت و توزیع منابع آلودگی هوا
ب- محتوای مواد نگرانی آور موجود در سوخت و مواد خام
پ- کارایی فناوریهای کنترل آلودگی هوا و فرآیندهای کارآمدتر تولید و احتراق سوخت

ت- به کارگیری مواد نگرانی آور در کشاورزی و جنگلکاری

۴- مفاد پیوست (۴) این تشریفات (پروتکل) در صورت اقتضاء در مورد آلودگی از طریق جو اعمال خواهد شد. پایش و الگوبرداری آلودگی هوا با استفاده از عوامل و روشهای متداول قابل قبول تعیین خروجیها در ارزیابی دفع مواد از طریق جو و نیز فهرست برداری مقادیر و شدت خروجی آلوده کنندهها از منابع مستقر در خشکی مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

۵- کلیه مواد این تشریفات (پروتکل)، در طور یکسان در مورد به آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی از طریق جو، در صورت امکان و تحت شرایط مذکور در بند (۱) فوق اعمال خواهد شد.

پیوست ۴

مجوز خروجیها

طرفهای متعاقد به موجب بند (۳) ماده (۷) این تشریفات (پروتکل)، به هنگام بررسی صدور مجوز برای خروجیهای حاوی مواد نگرانی آور مذکور در پیوست (۱) این تشریفات (پروتکل)، عوامل زیر را در صورت اقتضاء ارزیابی و بررسی خواهند کرد:

الف- ویژگیها و ترکیبات خروجیها

۱- نوع و اندازه منابع نقطه‌ای یا پراکنده (مانند فرآیند صنعتی)

۲- نوع خروجی (مانند منشأ، میانگین ترکیبات)

۳- وضعیت ضایعات (مانند جامد، مایع، لجن، گل آب)

شماره: ۴۲۳/۳۵۵۵۰

تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۲۴

پست

پوست:

- ۴- کل مقدار مواد (مانند حجم تخلیه شده در سال)
- ۵- الگوی تخلیه (مستمر، متناوب، فصلی، غیره)
- ۶- تراکم اجزاء مربوط مواد مذکور در پیوست (۱) و در صورت اقتضاء سایر مواد
- ۷- خصوصیات فیزیکی، شیمیایی و زیست شیمیایی فاضلاب دفع شده

ب- ویژگی‌های ترکیبات خروجی‌ها در ارتباط با مضر بودن آنها

- ۱- استقامت (فیزیکی، شیمیایی و زیست شناختی) در محیط زیست دریایی
- ۲- سمی بودن یا سایر خصایص مضر
- ۳- تجمع در مواد یا رسوبات زیست شناختی
- ۴- تغییر شکل زیست شیمیایی به نحوی که منجر به تولید ترکیبات مضر شود.
- ۵- تأثیر مخرب بر محتوا و تعادل اکسیژن
- ۶- قابلیت تغییر و ترکیب فیزیکی، شیمیایی و زیست شیمیایی در محیط آبی با سایر اجزای آب دریا که بتواند آثار مخرب زیست شناختی و غیر آن بر کاربردهای فهرست شده در بخش (ج) زیر به جا گذارد.
- ۷- کلیه ویژگی‌های دیگر مذکور در بخش (پ) پیوست (۱)

پ- ویژگی‌های مکان خروجی و محیط دریافت کننده

- ۱- ویژگی‌های آب نگاری، هواشناسی، زمین‌شناسی، و مکان سنجی منطقه ساحلی
- ۲- موقعیت و نوع منبع (محل خروج فاضلاب، خروجی کانال، و غیره) و ارتباط آن با سایر مناطق (مانند مناطق استراحت، مناطق تخم‌ریزی، پرورش، و ماهیگیری، محوطه‌های صدفی، و سایر خروجی‌ها)

- ۳- رقیق شدن ابتدایی در نقطه تلاقی خروجی با محیط دریافت‌کننده
- ۴- ویژگی‌های پراکنده‌کننده از قبیل اثر جریانها، جزر و مد و باد بر جابه‌جایی افقی و مخلوط شدن عمودی
- ۵- ویژگی‌های آب دریافت‌کننده مواد در ارتباط با شرایط فیزیکی، شیمیایی، زیست‌شناختی و بوم‌شناختی منطقه تخلیه مواد
- ۶- ظرفیت محیط زیست دریایی برای جذب فاضلاب بدون اثرات نامطلوب

ت- ویژگی‌های فعالیت یا طبقه‌بندی منبع

- ۱- اجرای رویه‌های موجود فناورانه و مدیریتی، از جمله رویه‌های فناورانه و مدیریتی بومی
- ۲- در صورت اقتضاء، سن تأسیسات
- ۳- ویژگی‌های موجود اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

ث- جایگزینی تولید، فناوری‌های تصفیه فاضلاب، یا روشهای مدیریتی

- ۱- فرصت‌های بازیافت، احیا و استفاده مجدد
- ۲- جایگزینی مواد خام کم‌خطر یا بی‌خطر
- ۳- جایگزینی فعالیت‌ها یا محصولات پاک‌تر
- ۴- فناوری‌ها یا فرآیندهای پاک یا با ضایعات کم
- ۵- فعالیتهای جایگزین دفع ضایعات (مانند دفع زباله در خشکی)

ج- اختلال بالقوه در زیست بومهای دریایی و کاربردهای آب دریا

- ۱- آثار وارده بر سلامت انسانی از طریق تاثیر آلودگی بر:
 - الف- موجودات دریایی قابل مصرف خوراکی
 - ب- آب مورد استفاده برای شستشو و
 - پ- زیبایی شناسی

۲- آثار وارده بر زیست بوم‌های دریایی و ساحلی، بویژه منابع زنده، گونه‌های در معرض خطر و جانداران حیاتی

۳- آثار وارده بر سایر استفاده‌های قانونی از دریا

پیوست ۵

دستورالعمل‌های مربوط به

« بهترین فنون موجود و بهترین رویه‌های زیست‌محیطی »

طرفهای متعاقد طبق مفاد مربوط این تشریفات (پروتکل)، بهترین فنون موجود و بهترین رویه‌های زیست‌محیطی را به‌کار گرفته و ترویج خواهند کرد.

الف- بهترین فنون موجود

۱- اصطلاح « بهترین فنون موجود » به مفهوم جدیدترین مرحله توسعه فرآیندها، تسهیلات و روشهای عملیاتی است که نشان‌دهنده مناسب بودن عملی یک اقدام خاص برای محدود کردن خروجی‌ها و ضایعات، می‌باشد. «فنون» شامل فناوری‌های مورد استفاده و روش طراحی، ساخت، نگهداری، عملیات و از کار انداختن تأسیسات می‌شود.

۲- در به‌کارگیری بهترین فنون موجود بر استفاده از فناوری بدون ضایعات، در صورت وجود، تأکید خواهد شد.

۳- در احراز اینکه فرآیندها، تسهیلات یا روشهای عملیاتی بهترین فنون موجود را به‌طور کلی یا در موارد خاص در بردارد، موارد زیر مورد توجه ویژه قرار خواهد گرفت:

الف- فرآیندها، تسهیلات یا روشهای عملیاتی قابل مقایسه‌ای که اخیراً به‌طور موفقیت‌آمیز مورد آزمایش قرار گرفته باشد.

ب- پیشرفت‌ها و تغییرات فناوری در آگاهی و درک علمی

پ- امکان سنجی اقتصادی این فنون

ت- محدوده زمانی تأسیسات در کارخانه‌های جدید و قدیمی

ث) ماهیت و حجم خروجی‌های مربوط

ج) اصل احتیاط

۴- آنچه « بهترین فنون موجود » برای یک فرآیند خاص محسوب می‌شود با گذشت زمان در پرتو پیشرفت‌های فناورانه عوامل اقتصادی و اجتماعی و نیز تغییرات دانش و درک علمی تغییر خواهد کرد.

۵- در صورت کاهش خروجی ناشی از به‌کارگیری بهترین فنون موجود منجر به نتایج قابل قبول زیست‌محیطی نشود، باید اقدامات دیگری نیز به اجراء درآید.

ب) بهترین رویه‌های زیست‌محیطی

- ۱- اصطلاح « بهترین رویه‌های زیست‌محیطی » به معنی اعمال مناسب‌ترین ترکیب تدابیر و راهبردهای کنترل زیست‌محیطی می‌باشد.
- ۲- در انتخاب موارد خاص، حداقل اقدامات طبقه‌بندی شده زیر باید مورد توجه قرار گیرد:
 - الف- ارائه اطلاعات و آموزش به عامه و کاربران در خصوص تبعات زیست‌محیطی انتخاب فعالیت‌های خاص و انتخاب محصولات و کاربرد و دفع نهائی آنها
 - ب- تدوین و اعمال مقررات رویه‌های سالم زیست‌محیطی که همه جنبه‌های فعالیت در طول چرخه یک محصول را شامل شود.
 - پ- استفاده اجباری برچسب‌هایی که کاربران را در خصوص خطرات زیست‌محیطی مرتبط با یک محصول، کاربرد و دفع نهائی آن آگاه سازد.
 - ت- صرفه جویی در منابع، از جمله انرژی
 - ث- در دسترس عموم قرار دادن سامانه‌های جمع‌آوری و دفع
 - ج- اجتناب از به‌کارگیری مواد یا محصولات خطرناک و اجتناب از تولید ضایعات خطرناک
- چ- بازیافت، احیا و کاربرد مجدد

ح- اعمال اسناد اقتصادی در مورد فعالیتها، محصولات یا گروههایی از محصولات

خ- ایجاد نظام صدور مجوز، شامل طیفی از محدودیتها یا ممنوعیت
۳- در احراز اینکه چه ترکیبی از اقدامات به طور کلی یا در موارد خاص به منزله «بهترین رویه زیست محیطی» به شمار می آید، موارد زیر مورد توجه خاص قرار خواهد گرفت:

الف- خطر زیست محیطی محصول و تولید، کاربرد و دفع نهائی آن
ب- جایگزینی با فعالیتها و مواد کمتر آلوده کننده
پ- گستره استفاده
ت- منافع بالقوه زیست محیطی، یا مضرات مواد یا فعالیتهای جایگزین

ث- پیشرفتها و تغییرات دانش و درک علمی

ج- محدوده زمانی اجراء

چ- تأثیرات اجتماعی و اقتصادی

ح- اصل احتیاط

۴- لذا چنین نتیجه گرفته می شود که «بهترین رویه زیست محیطی» برای یک منبع خاص، با گذشت زمان در پرتو پیشرفت های فناورانه عوامل اقتصادی و اجتماعی و نیز تغییرات دانش و درک علمی تغییر خواهد کرد.

۵- در صورت کاهش خروجی ناشی از به کارگیری بهترین رویه زیست محیطی منجر به نتایج قابل قبول زیست محیطی نشود، باید اقدامات دیگری نیز به اجراء درآید و بهترین رویه زیست محیطی مورد تعریف مجدد قرار گیرد.

شماره: ۴۲۳/۳۵۵۵۰

تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۲۴

پیوست:

لایحه فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره منضم به متن تشریفات
(پروتکل)، شامل مقدمه و بیست و نه ماده و پنج پیوست در جلسه علنی روز
یکشنبه مورخ هجدهم مردادماه یکهزار و سیصد و نود و چهار مجلس شورای
اسلامی به تصویب رسید. / ط

علی لاریجانی

۴۲۳
۲۵۵۰
من انظار مربوط به بی

**PROTOCOL FOR THE PROTECTION OF THE CASPIAN SEA
AGAINST POLLUTION FROM LAND-BASED SOURCES AND ACTIVITIES
TO THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF
THE MARINE ENVIRONMENT OF THE CASPIAN SEA**

Preamble

Caspian littoral States:
Republic of Azerbaijan,
Islamic Republic of Iran,
Republic of Kazakhstan,
Russian Federation,
Turkmenistan,

hereinafter referred to as the Contracting Parties

And being the Parties to the Framework Convention for the Protection of the Marine Environment of the Caspian Sea, done at Tehran, Islamic Republic of Iran, on 4 November 2003, hereinafter referred to as the Convention;

Determined to implement the Convention, and in particular its Articles 7 and 11, paragraph 1;

Taking into consideration the Strategic Convention Action Program for the Caspian Sea, adopted at Tehran, Islamic Republic of Iran, 12 November 2008;

Recognizing the unique ecological and hydrological nature of the Caspian Sea as the largest inland body of water on earth;

Desiring to pursue the protection and conservation of the marine environment and coastal areas and sustainable use of natural resources of the Caspian Sea as an integral part of the development process, meeting the needs of present and future generations in an equitable manner;

Conscious of the serious danger posed to the marine environment and coastal areas, living resources and human health by pollution from land-based sources and activities;

Taking note in particular of the environmental problems caused by the sea-level fluctuations;

Noting the importance for the Caspian littoral States of the Global Program of Action for the Protection of the Marine Environment from Land-Based Activities, adopted in Washington, D.C., on 3 November 1995;

HAVE AGREED as follows:

Article - Purpose of the Protocol

The purpose of this Protocol is to prevent, control, reduce and to the maximum extent possible eliminate pollution of the marine environment from land-based sources and activities in order to achieve and maintain an environmentally sound marine environment of the Caspian Sea.

Article 2- Use of Terms

For the purposes of this Protocol:

- (a) "Conference of the Parties" means the body referred to in Article 22 of the Convention;
- (b) "Secretariat" means the body referred to in Article 23 of the Convention;
- (c) "Best available techniques (BAT)" means the latest stage of development (state of the art) of processes, facilities or methods of operation, which indicate the practical suitability of a particular measure for limiting emissions and waste. "Techniques" include both the technology used and the way in which the installation is designed, built, maintained, operated and dismantled.
- (d) "Best environmental practice (BEP)" means the application of the most appropriate combination of environmental control measures and strategies.

دفتر هیئت دولت

- (c) "Coastal area" means terrestrial area bordering the coastline and affected by the proximity to the sea and by the sea level fluctuations;
- (f) "Hot-spot" means a limited and definable land area, stretch of surface water or specific aquifer that is subject to excessive pollution and necessitates priority attention in order to prevent or reduce the actual or potential adverse impacts on human health, ecosystems or natural resources and amenities of economic importance;
- (g) "Pollution from land-based sources" means pollution of the sea from all kinds of points and diffuse sources based on land reaching the marine environment, whether water-borne, air-borne or directly from the coast;
- (h) "Point sources" means land-based sources of pollution where emissions are introduced into the environment from any discernible, confined and discrete conveyance, including but not limited to pipes, outfalls, channels, ditches, tunnels, conduits or wells from which pollutants are or may be discharged;
- (i) "Diffuse sources" means land-based sources of pollution, other than point sources, from which substances enter the environment as a result of land run-off, precipitation, atmospheric deposition, drainage, seepage or hydrologic modification or destruction of habitats;
- (j) "Emission" means any kind of discharges, effluents or releases of polluting substances into the water, air or soil;
- (k) "Emission controls" means controls requiring a specific emission limitation, such as an emission limit value, or otherwise specifying limits or conditions on the effects, nature or other characteristics of an emission or operating conditions which affect emissions;
- (l) "Emission limit values" means the mass, expressed in terms of certain specific parameters, concentration or level of an emission, which may not be exceeded during any one or more periods of time. The emission limit values for substances shall normally apply at the point where the emissions leave the installation, dilution being disregarded when determining them;
- (m) "Environmental quality standard (EQS)" means the concentration of a particular substance or group of substances in water, sediment or biota which should not be exceeded in order to protect human health and the environment;
- (n) "Environmental quality objective (EQO)" means a goal, which specifies a desirable target for environmental quality that should be met in some particular environment, such as a river, beach or industrial site.

Article 3- Scope of Application

In accordance with Article 3 of the Convention and pursuant to Article 1 of the present Protocol this Protocol shall apply to:

- (a) Emissions of polluting substances originating from land-based point and diffuse sources that have or may have an adverse effect on the marine environment and/or coastal areas of the Caspian Sea. These emissions shall include, those which reach the marine environment including brackish waters, marshes and coastal lagoons, *inter alia* through mouths of rivers, canals or other watercourses, groundwater flows, coastal disposals and outfalls, disposal under the seabed with access from land, or through run-off;
- (b) Inputs of polluting substances transported through the atmosphere into the marine environment of the Caspian Sea from land-based sources under the conditions defined in Annex III;
- (c) Pollution resulting from activities that affect the marine environment and/or coastal areas of the Caspian Sea, including physical alteration of the natural state of the coastline and alteration or destruction of the landscape or habitats.

Article 4- General Obligations

1. The Contracting Parties shall individually or jointly take all appropriate measures in

دفتر هیئت دولت

accordance with the provisions of the Convention to prevent, control, reduce and to the maximum extent possible eliminate pollution of and other adverse effects on the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea from land-based sources and activities.

2. The Contracting Parties shall, in particular:
 - (a) Apply the precautionary principle, by virtue of which where there are threats of serious or irreversible damage to the marine environment or to public health, lack of full scientific certainty shall not be used as a reason for postponing cost-effective measures to prevent such damage;
 - (b) Apply the polluter pays principle, by virtue of which the costs of pollution prevention, control and reduction measures are to be borne by the polluter;
 - (c) Promote cooperation between and among Contracting Parties in environmental impact assessment related to activities which are likely to have significant adverse effect on the marine environment of the Caspian Sea;
 - (d) Ensure that environmental factors, including health aspects, are thoroughly taken into account in the development of relevant plans and programmes;
 - (e) Take preventive measures to minimize the risk of pollution caused by industrial accidents and natural disasters through disaster preparedness and response;
 - (f) Take special measures of protection against land-based pollution and activities potentially harmful for natural spawning grounds of sturgeon, Caspian salmon and other valuable species;
 - (g) Promote sustainable development of the coastal areas through the integrated approach to development of coastal areas;
 - (h) Endeavour to cooperate on the basis of mutual consent in achieving the objectives of the Protocol with non-littoral States that have in their territories parts of the hydrologic basin of the Caspian Sea.

Article 5- Measures of Implementation

1. Each Contracting Party shall designate a national authority competent to coordinate the implementation of this Protocol and inform accordingly other Contracting Parties through the Secretariat.
2. In implementing this Protocol, the Contracting Parties shall:
 - (a) Adopt regional and/or national programs or plans of actions based on pollution source control and containing measures and, where appropriate, timetables for their completion. In developing such programs or plans they may take into consideration recommendations of the Global Program of Action for the Protection of the Marine Environment from Land-Based Activities and the relevant provisions of the Strategic Action Program for the Caspian Sea.
 - (b) Address activities and substances listed in Annex I through the progressive development, adoption and implementation of:
 - (i) emission controls, including emission limit values for relevant substances, environmental quality standards and environmental quality objectives, as well as management practices based on the factors defined in Annex I; and
 - (ii) timetables for achieving the limits, management practices and measures agreed by the Contracting Parties;
 - (c) Utilize or promote BAT and BEP and the application of, access to and transfer of environmentally sound technology, including cleaner production, taking into account the social, economic and technological conditions and criteria set forth in Annex V.

Article 6- Common Guidelines and Standards

1. In conformity with Article 18 of the Convention, the Contracting Parties shall progressively formulate and adopt, if necessary in cooperation with competent international organisations, common guidelines and, as appropriate, standards or criteria dealing in particular with:

دفتر هیئت دولت

- (a) The length, depth and position of pipelines for coastal outfalls, taking into account, in particular, the methods used for treatment of emissions;
 - (b) Special requirements for emissions necessitating separate treatment;
 - (c) The quality of sea-water that is necessary for the protection of human health, living resources and ecosystems when used for specific purposes;
 - (d) The control and, where necessary, progressive replacement of products, installations and industrial and other processes causing significant pollution of the marine environment and coastal areas;
 - (e) Specific requirements concerning the quantities of the substances discharged, listed in Annex I to this Protocol, their concentration in emissions and methods of discharging them.
2. The regional programs and plans of action referred to in Article 5, paragraph 2 (a) of this Protocol shall be elaborated and implemented taking into consideration the following:
- (a) The common emission limit values, environmental quality standards or environmental quality objectives, as well as timetables for the implementation of the measures aimed at preventing, reducing or eliminating, as appropriate, pollution from land-based sources and activities shall be established by the Contracting Parties and periodically reviewed for substances listed in Annex I to this Protocol; and
 - (b) The Conference of the Parties shall define pollution prevention criteria as well as recommend appropriate measures to reduce, control and eliminate pollution of the marine environment of the Caspian Sea from land-based sources and activities and periodically update them to reflect the increasing information through the monitoring programs referred to in Article 13 of this Protocol, the changes in the industrial and other human activities and possible advances in science and the pollution control technologies.

Article 7- Pollution from Point Sources

1. The Contracting Parties shall ensure that the emission controls of point sources of pollution by substances listed in Annex I that have or may have an adverse affect on the marine environment or coastal areas of the Caspian Sea are based on BAT, BEP or the relevant emission limit values.
2. The Contracting Parties shall adopt and implement national action plans with timetables for achieving substantial reductions of inputs of pollutants from point sources on the basis of the list of hot-spots to be adopted and subsequently reviewed and revised every two years by the Conference of the Parties.
3. Point source emissions shall be subject to authorization or regulation by the competent national authorities of the Contracting Parties, taking due account of the provisions of this Protocol, Annex IV thereto and the relevant decisions and recommendations of the Conference of the Parties.
4. To this end, the Contracting Parties shall provide for a system of regular inspection by their competent national authorities to assess compliance with authorizations and regulations of emissions into the environment. The Contracting Parties shall have in place appropriate sanctions in case of non-compliance with authorizations and regulations and ensure their application.

Article 8- Pollution from Diffuse Sources

1. The Contracting Parties shall ensure that the methods of control of diffuse sources of pollution by substances listed in Annex I affecting or having the potential to affect the marine environment or coastal areas of the Caspian Sea are based on BEP and BAT.
2. The Contracting Parties shall take all necessary measures to substantially reduce the pollution load from agricultural activities affecting the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea in order to comply with the agreed EQS and EQO for substances listed in Annex I to this Protocol in accordance with criteria defined in Annex II.

دفتر هیئت دولت

Article 9- Pollution from Other Activities

1. The Contracting Parties shall ensure that activities, which have or may have an adverse effect on the marine environment or coastal areas of the Caspian Sea and which are not covered by the provisions of Articles 7 and 8 of this Protocol, are conducted on the basis of BAT and BEP.
2. The Contracting Parties shall take all appropriate measures to prevent, control, reduce and to the maximum extent possible eliminate pollution of the marine environment and coastal areas as a result of the sea-level fluctuations. To this end, they shall protect petroleum and chemical facilities and oil contaminated land under potential threat of inundation and shall decommission obsolete onshore installations and storage facilities.

Article 10- Integrated Approach to Coastal Area Development

1. The Contracting Parties shall individually and, where appropriate, jointly apply integrated approach to the development of coastal areas, on the basis of, *inter alia*, coastal area planning. They shall adopt and implement mitigation measures to reduce negative impacts of natural hazards such as long-term sea-level fluctuation, storm-surges, storms, earthquakes and coastal erosion on the population and infrastructure of the coastal areas.
2. The Contracting Parties shall take all appropriate measures to reduce and reverse deforestation and land degradation in the coastal areas and shall develop and implement national plans of actions and programs aimed at reforestation and combating desertification.

Article 11- Transboundary Impacts

1. Where pollution from land-based sources and activities originating from any Contracting Party is likely to adversely affect the coastal areas of one or more of the other Contracting Parties or the marine environment of the Caspian Sea, the Contracting Party concerned shall inform and consult the potentially affected Contracting Parties, with a view to resolving the issue.
2. If the discharge from a watercourse, which flows through the territories of two or more Contracting Parties or forms a boundary between them, causes or is likely to cause pollution of the marine environment of the Caspian Sea, the Contracting Parties concerned shall cooperate with a view to ensuring the full application of this Protocol, including, where appropriate, through the establishment of joint bodies responsible for identifying and resolving pollution problems.
3. A Contracting Party shall not be responsible for any pollution originating in the territory of a non-Contracting State or States.

Article 12- Environmental Impact Assessment

1. Pursuant to Article 17 of the Convention, the Contracting Parties shall develop and adopt regional and corresponding national guidelines concerning the assessment of the potential environmental impacts of land-based projects and activities, including possible transboundary impacts, and review and update those guidelines as appropriate.
2. Each Contracting Party shall introduce and apply procedures of environmental impact assessment of any planned land-based activity or project within its territory that is likely to cause significant adverse effect on the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea.
3. The implementation of activities and projects referred to in paragraph 2 of this Article shall be made subject to a prior written authorization from the competent authorities of the Contracting Party, which takes fully into account the findings and recommendations of the environmental impact assessment.

دفتر هیئت دولت

Article 13- Information and Data Collection, Monitoring and Assessment

1. Within the framework of the provisions of, and the monitoring programs provided for in Article 19 of the Convention, and if necessary in cooperation with competent international organizations, the Contracting Parties, to the extent possible, shall:
 - (a) Collect data and information and prepare and maintain a national database on the conditions of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea as regards its physical, biological and chemical characteristics;
 - (b) Collect data and information and prepare and maintain a national database of inputs of substances listed in Annex I of this Protocol from land-based sources, including information on the distribution of sources and the quantities of such substances introduced to the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea;
 - (c) Undertake regional assessment on a regular basis (at least once in five years) of the state of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea;
 - (d) Systematically assess the levels of pollution along their coasts, in particular with regard to activities and substances listed in Annex I and periodically provide information in this respect to the Secretariat;
2. The Contracting Parties shall collaborate in establishing elements of the regional monitoring program as well as compatible national monitoring programs, with analytical quality control, and to promote data storage, retrieval and exchange.
3. Information referred to in paragraph 1 of the present Article shall be made available to other Contracting Parties through the Secretariat.

Article 14- Exchange of Information

Pursuant to Article 21 of the Convention, the Contracting Parties shall directly or through the Secretariat exchange on a regular basis available data and information on the state of the marine environment and coastal areas and on the implementation of this Protocol. The Contracting Parties shall develop systems and networks for the exchange of information.

Article 15- Public Participation

1. Each Contracting Parties shall, in accordance with Article 21 of the Convention and its national legislation, promote the participation of local authorities and the public in measures that are necessary for the protection of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea against pollution from land-based sources and activities, including environmental impact assessments, and in decision-making processes relevant to the implementation of this Protocol.
2. Each Contracting Party shall, in accordance with Article 21 of Convention and its national legislation, facilitate public access to the information concerning conditions of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea, measures taken or planned to be taken to prevent, control and reduce pollution taking into account provisions of existing international agreements concerning public access to environmental information which they are Party to.

Article 16- Cooperation and Assistance

1. The Contracting Parties shall cooperate on a regional basis through the Secretariat, or, where appropriate, bilaterally in the prevention, control, reduction and, to the maximum extent possible, elimination of pollution of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea from land based sources and activities.
2. In conformity with Article 20 of the Convention, the Contracting Parties shall encourage scientific and technological cooperation related to pollution from land-based sources and activities, particularly in research on quality and quantity of inputs, pathways, fates and effects of pollutants on the environment and on the development of new methods and techniques of pollution prevention, reduction and elimination, including the development and application of cleaner production approaches to this effect.

دفتر هیئت دولت

3. The Contracting Parties shall endeavor to cooperate, directly or through the Secretariat, with those Contracting Parties which request it in obtaining assistance for the implementation of this Protocol particularly to:
 - (a) Develop scientific, technical, educational and public awareness programs and train scientific, technical and administrative personnel;
 - (b) Provide technical advice, information and other assistance.
4. The Contracting Parties shall cooperate with international organizations, programs and international agreements relevant to the prevention, reduction and control of pollution of the marine environment and coastal areas from land-based sources and activities.

Article 17- Reporting

1. Each Contracting Party shall submit to the Secretariat reports on measures undertaken for the implementation of this Protocol in a format to be adopted by the Conference of the Parties. The Secretariat shall circulate the received reports to all Contracting Parties.
 2. Such reports shall include, *inter alia*:
 - (a) Information on legal and regulatory measures, action plans, programs and other steps taken for the implementation of this Protocol, its Annexes and recommendations adopted thereunder;
 - (b) Data on the quantities of substances of concern as per Annex I discharged into the Caspian Sea;
 - (c) Statistical data on the authorizations granted in accordance with Article 7 of this Protocol;
 - (d) Data and information resulting from monitoring as provided for in Article 13 of this Protocol;
 - (e) Information on pollution as a result of activities that alter or may alter the coastline or that adversely affect habitats within coastal areas;
 - (f) Information on the results achieved in the elimination and control of pollution from hotspots;
 - (g) Information on the implementation of action plans, programs and measures adopted under this Protocol to prevent, control, reduce and to the maximum extent possible eliminate pollution of the marine environment and coastal areas from land-based sources and activities, including information on the results achieved and, if the case arises, difficulties encountered in the implementation of this Protocol.
 3. Regional reports shall be prepared through the Secretariat on the implementation of this Protocol and on the state of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea, using the data and information contained in national reports.
 4. Nothing in this Protocol shall require a Contracting Party to supply information, the disclosure of which is contrary to the interests of its national security.

Article 18- Compliance

1. To facilitate the implementation of this Protocol the Contracting Parties shall develop procedures ensuring compliance to be adopted by the Conference of the Parties.
2. The Conference of the Parties shall:
 - (a) On the basis of the reports referred to in Article 17 and any other information submitted by the Contracting Parties, review and evaluate their compliance with the Protocol and the decisions and recommendations adopted thereunder;
 - (b) Where appropriate, decide upon and call for steps to bring about compliance with the Protocol and decisions adopted thereunder and promote the implementation of recommendations, including measures to assist a Contracting Party to carry out its obligations.

Article 19- Institutional Provisions

1. For the purposes of this Protocol and in accordance with Article 22, paragraph 10 of the

دفتر هیئت دولت

Convention, the Conference of the Parties shall, *inter alia*:

- (a) Keep under review the implementation of this Protocol;
 - (b) Oversee the work of the Secretariat and provide guidance for its activities;
 - (c) Keep under review the content of this Protocol;
 - (d) Consider and adopt any amendments to this Protocol or its annexes, as well as any additional annexes;
 - (e) Consider reports submitted by the Secretariat on matters relating to this Protocol;
 - (f) Consider the efficacy of the measures adopted and the advisability of adopting other measures, including those in annexes;
 - (g) Adopt and review, where appropriate, relevant regional programs, plans of actions and measures in accordance with Article 5 of this Protocol;
 - (h) Adopt and review, where appropriate regional guidelines, standards or criteria in accordance with Article 6 of this Protocol;
 - (i) Adopt and review, where appropriate, procedures for exchange of information and assist in developing information systems and networks for the exchange of information in accordance with Article 14 of this Protocol;
 - (j) Review and evaluate information submitted by the Contracting Parties in accordance with Articles 13, 14 and 17 of this Protocol;
 - (k) Review and evaluate the Contracting Parties' compliance with the provisions of this Protocol, the decisions and recommendations adopted thereunder as provided for in Article 18 of this Protocol;
 - (l) Adopt, review and where necessary amend, a list of hot-spots as provided for in Article 7 of this Protocol;
 - (m) Seek, where appropriate, the technical and financial services of relevant international bodies and scientific institutions for the purposes of this Protocol;
 - (n) Establish any such subsidiary body as may be deemed necessary for the implementation of this Protocol in accordance with Article 22, paragraphs 9 (a) and (c) of the Convention.
2. For the purposes of this Protocol and in accordance with Article 23, paragraph 4 of the Convention, the Secretariat shall *inter alia*:
- (a) Prepare and make available to the Contracting Parties reports and results of studies which may be required for the implementation of this Protocol or as requested by them;
 - (b) Forward to the Contracting Parties information submitted to the Secretariat in accordance with Article 13 of this Protocol;
 - (c) Prepare draft regional programs, plans of actions or measures to be adopted by the Conference of the Parties in accordance with Article 5 of this Protocol;
 - (d) Prepare draft regional guidelines, standards or criteria to be adopted by the Conference of the Parties in accordance with Article 6 of this Protocol.

Article 20- Funding

1. To achieve the objectives of this Protocol, the Contracting Parties, shall as far as possible:
 - (a) Consider and ensure the availability of financial resources for the formulation and implementation of related domestic, bilateral and multilateral programmes, projects and measures;
 - (b) Promote the mobilization of financial resources from bilateral and multilateral funding sources and mechanisms, including grants and loans;
 - (c) Explore innovative methods and incentives for mobilizing and channeling resources, including those of foundations, governmental agencies of other countries, international organizations, non-governmental organizations and private sector entities.
2. The Financial Rules of the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol, unless otherwise decided by the Conference of the Parties.

دفتر هیئت دولت

Article 21- Settlement of Disputes

Any dispute between the Contracting Parties concerning the application or interpretation of the provisions of this Protocol shall be settled in accordance with Article 30 of the Convention.

Article 22- Adoption and Entry into Force of the Protocol

1. This Protocol shall be adopted by a unanimous decision of the Contracting Parties at a meeting of the Conference of the Parties.
2. This Protocol shall be open for signature only by Caspian littoral States, in the city of Tehran from the 12th of December 2012 to the 12th of June 2013.
3. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by the Caspian littoral States and shall be open for accession by any Caspian littoral State from the date on which the Protocol is closed for signature.
4. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depository of the Convention.
5. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the instrument of ratification, acceptance, approval or accession by all Caspian littoral States.

Article 23- Adoption of Amendments and Annexes to the Protocol, and Amendments to the Annexes

Any Contracting Party may propose amendments and annexes to the Protocol, as well as amendments to its annexes. These amendments and annexes shall be adopted by the Contracting Parties and enter into force in accordance with Articles 24 and 25 of the Convention.

Article 24- Effect of the Protocol in National Legislation

The provision of this Protocol shall not affect the right of Parties to adopt relevant stricter national measures for the implementation of this Protocol.

Article 25- Relationship with Other International Treaties

Nothing in this Protocol shall prejudice the rights and obligations of the Contracting Parties under other international treaties to which they are parties.

Article 26- Reservations

No reservations may be made to this Protocol.

Article 27- Depository

The Depository of the Protocol is the Depository of the Convention.

Article 28- Authentic Texts

The Azerbaijani, English, Farsi, Kazakh, Russian and Turkmen texts of this Protocol are equally authentic. In case of dispute arising as to the interpretation or application of this Protocol the English text shall be authoritative.

Article 29- Relationship with the Negotiations of the Legal Status of the Caspian Sea

Nothing in this Protocol shall be interpreted as to prejudice the outcome of the negotiation on the final legal status of the Caspian Sea.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized, have signed this Protocol.
Done at the city of Moscow on the twelfth day of December 2012.

دفتر هیئت دولت

ANNEX I

Activities and Categories of Substances of Concern

This Annex contains elements, which shall be taken into account by the Contracting Parties in the preparation of action plans, programs and measures for the prevention, control, reduction and to the maximum extent possible elimination of pollution from land-based sources and activities referred to in Articles 5 and 6 of this Protocol.

Such action plans, programs and measures shall aim to cover the activities listed in Section A and also cover the categories of substances enumerated in Section B, selected on the basis of the characteristics listed in Section C of the present Annex. In preparing action plans, programs and measures, the Contracting Parties may take into account the provisions of the relevant international instruments.

Priorities for action should be established by assessing the relative importance of impacts upon marine and coastal ecosystems and resources, public health, socio-economic benefits, including cultural values

A. Activities

The following, identified on the basis of their potential to pollute the marine environment, are activities of concern, not listed in order of importance, when setting priorities by the Contracting Parties, individually or jointly, while preparing action plans, programmes and measures for the prevention, control, reduction and elimination to the maximum extent possible of land-based pollution:

1. Agriculture and animal husbandry.
2. Industry:
 - Aquaculture;
 - Electronic;
 - Energy production;
 - Fertilizer production;
 - Food processing;
 - Forestry;
 - Nuclear;
 - Metal industry;
 - Mining;
 - Oil and gas related activities;
 - Paper and pulp;
 - Pharmaceutical;
 - Production of construction materials;
 - Production and formulation of biocides;
 - Recycling;
 - Shipbuilding and repairing;
 - Tanning;
 - Textile.
3. Waste management:
 - Hazardous and toxic waste;
 - Industrial wastewaters;
 - Municipal solid waste and wastewaters;
 - Radioactive waste;
 - Sewage sludge disposal;
 - Waste incineration and management of its residues;
 - Rocket fuel.
4. Tourism.
5. Transport.
6. Construction and management of artificial islands.
7. Construction of motorways and highways.
8. Liquidation of chemical weapons and ammunition.
9. Dredging.
10. Construction of harbors and harbor operations.
11. Alteration of the natural physical state of the coastline.
12. Installations out of exploitation which are affected by sea-level fluctuations.

دفتر هیئت دولت

B. Categories of Substances

The following, identified on the basis of their hazardous or otherwise harmful characteristics, are categories of substances of concern, not listed in order of importance, when preparing action plans and programs, and taking measures by the Contracting Parties for the prevention, control, reduction and to the maximum extent possible elimination of land-based pollution.

1. Acid and alkaline compounds which may impair the quality of water.
2. Biocides and their derivatives not covered with other points.
3. Crude oils and hydrocarbons of petroleum origin and used lubricating oils.
4. Cyanides and fluorides.
5. Heavy metals and their compounds.
6. Marine litter (Any persistent, manufactured or processed, solid material which is discarded, disposed of, or abandoned).
7. Substances which may cause eutrophication.
8. Non-biodegradable detergents and other non-biodegradable surface-active substances.
9. Non-toxic substances that have an adverse effect on the oxygen content of the marine environment or that may have adverse effect on physical or chemical characteristics of seawater or that may interfere with any legitimate use of the sea.
10. Organohalogen compounds and substances, which may form such compounds in the marine environment.
11. Organophosphorus compounds and substances which may form such compounds in the marine environment.
12. Organotin compounds and substances which may form such compounds in the marine environment.
13. Pathogenic microorganisms.
14. Polycyclic aromatic hydrocarbons.
15. Radioactive, including and nuclear substances.

C. Characteristics of Substances

In the preparation of action plans, programs and measures for the prevention, control, reduction and to the maximum extent possible elimination of land-based pollution the Contracting Parties will take into account, as appropriate, the following characteristics of substances and factors, not in order of importance:

1. Bioaccumulation and biomagnification.
2. Cumulative effects of substances.
3. Distribution pattern of substances (i.e. quantities involved, use patterns and probability of reaching the marine environment).
4. Effects on the organoleptic characteristics of marine products intended for human consumption.
5. Effects on the smell, color, transparency, temperature or other characteristics of seawater.
6. Health effects and risks.
7. Negative impacts on marine life and the sustainable use of living resources or another legitimate uses of the sea.
8. Persistence of substances.
9. Potential for causing eutrophication.
10. Radioactivity.
11. Ratio between observed concentrations and no observed effect concentrations (NOEC).
12. Risk of undesirable changes in the marine ecosystem and irreversibility or durability of effects.
13. Toxicity or other noxious properties (e.g. carcinogenicity, mutagenicity, teratogenicity).
14. Capability of long-distance transport.

دفتر هیئت دولت

ANNEX II
Diffuse Sources of Pollution from Agriculture

A. Definitions

For the purposes of this Annex:

1. "Diffuse sources of pollution from agriculture" means non-point sources of pollution originating from the cultivation of crops and rearing of domesticated animals, excluding intensive animal rearing operations that would otherwise be defined as point sources;
2. "Best practices" means economical and achievable structural or non-structural measures designed to prevent, reduce or control the run-off of pollutants to the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea.

B. Plans for the Prevention, Control and Reduction of Diffuse Sources of Pollution from Agriculture

Each Contracting Party shall as soon as possible after this Protocol enters into force, develop plans and measures for the prevention, control and reduction of diffuse sources of pollution from agriculture that may adversely affect the marine or coastal environment of the Caspian Sea. Such plans and measures shall address, in particular, diffuse sources of pollution containing substances causing eutrophication, pesticides, sediments and pathogens.

The following are elements of concern when developing such plans:

1. An assessment and evaluation of diffuse sources of pollution from agriculture that may adversely affect the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea, including:
 - (a) An estimation of loadings that may adversely affect the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea;
 - (b) An identification of potential risks to human health;
 - (c) An evaluation of existing best practices and their effectiveness;
 - (d) The establishment of monitoring programs.
2. Policy, legislative and economic measures including:
 - (a) An assessment and evaluation of adequacy of plans, policies and legal mechanisms directed toward the management of diffuse sources of pollution from agriculture and the development of a plan to implement such modifications as may be necessary to achieve best practices;
 - (b) An evaluation of the existing administrative framework to manage diffuse sources of pollution from agriculture;
 - (c) The development and promotion of economic and non-economic incentive programs to increase the use of best practices to prevent, control and reduce pollution of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea from diffuse sources of pollution from agriculture.
3. Education, training and awareness programs including:
 - (a) The establishment and implementation of programs for the agricultural sectors and the general public to raise awareness of diffuse sources of pollution from agriculture and their impacts on the marine environment and coastal areas, public health and the economy;
 - (b) The establishment and implementation of programs at all levels of education on the importance of the marine environment and coastal areas and the impact of pollution from agricultural activities;
 - (c) The establishment and implementation of training programs for government agencies and the agricultural sectors on the implementation of best practices, including the development of guidance materials for agricultural workers on structural and non-structural best practices, to prevent, reduce and control diffuse sources of pollution from agriculture;
 - (d) The establishment of programs to facilitate effective technology transfer and information exchange.

C. Reporting

Each Contracting Party shall report on its plans for prevention, control and reduction of pollution of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea from diffuse sources of pollution from agriculture in accordance with Article 17 of this Protocol.

دفتر هیئت دولت

ANNEX III

Pollution Transported Through the Atmosphere

This Annex defines the conditions of application of this Protocol to pollution from land-based sources and activities transported through the atmosphere in terms of Article 3, paragraph 2 (b).

1. This Protocol shall apply to polluting emissions into the atmosphere under the following conditions:
 - (a) The discharged substance is or could be transported to the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea under prevailing meteorological conditions;
 - (b) The input of the substance into the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea is hazardous, based on criteria developed under Article 6 of the Protocol, in relation to the quantities of the same substance reaching the marine environment and coastal areas by other means.
2. In the case of pollution of the marine environment and coastal areas of the Caspian Sea from land-based sources and activities through the atmosphere, the provisions of Articles 4 and 7 of this Protocol shall apply progressively to appropriate activities and substances listed in Annex I to this Protocol as will be agreed by the Contracting Parties.
3. Subject to the conditions specified in paragraph 1 above, the provisions of Article 6, paragraph 1 of this Protocol shall also apply to:
 - (a) Emissions - quantity and rate - of substances discharged into the atmosphere, on the basis of the information available to the Contracting Parties concerning the location and distribution of air pollution sources;
 - (b) The content of substances of concern in fuel and raw materials;
 - (c) The efficiency of air pollution control technologies and more efficient manufacturing and fuel burning processes;
 - (d) The application of substances of concern in agriculture and forestry.
4. The provisions of Annex IV to this Protocol shall apply to pollution through the atmosphere whenever appropriate. Air pollution monitoring and modeling using acceptable common emission factors and methodologies shall be carried out in the assessment of atmospheric deposition of substances, as well as in the compilation of inventories of quantities and rates of pollutant emissions into the atmosphere from land-based sources.
5. All Articles of this Protocol shall apply equally to pollution from land-based sources and activities transported through the atmosphere wherever applicable and subject to the conditions specified in paragraph 1 above.

دفتر هیئت دولت

ANNEX IV
Authorization for Emissions

Pursuant to Article 7, paragraph 3 of this Protocol, the Contracting Parties when considering the issue of an authorization for the emissions containing substances of concern listed in Annex I to this Protocol, shall evaluate and consider, as appropriate, the following factors:

A. Characteristics and Composition of the Emissions

1. Type and size of point or diffuse source (e.g. industrial process);
2. Type of emissions (e.g. origin, average composition);
3. State of waste (e.g. solid, liquid, sludge, slurry);
4. Total amount (volume discharged, e.g. per year);
5. Discharge pattern (continuous, intermittent, seasonally variable, etc.);
6. Concentrations with respect to relevant constituents of substances listed in Annex I and of other substances as appropriate;
7. Physical, chemical and biochemical properties of the waste effluents.

B. Characteristics of Emission Constituents with Respect to their Harmfulness

1. Persistence (physical, chemical, biological) in the marine environment;
2. Toxicity and other harmful effects;
3. Accumulation in biological materials or sediments;
4. Biochemical transformation producing harmful compounds;
5. Adverse effects on the oxygen content and balance;
6. Susceptibility to physical, chemical and biochemical changes and interaction in the aquatic environment with other seawater constituents which may produce harmful biological or other effects on any of the uses listed in Section F below;
7. All other characteristics as listed in Annex I, Section C.

C. Characteristics of Emission Site and Receiving Environment

1. Hydrographic, meteorological, geological and topographical characteristics of the coastal area;
2. Location and type of the source (outfall, canal outlet, etc.) and its relation to other areas (such as amenity areas, spawning, nursery, and fishing areas, shellfish grounds) and other emissions;
3. Initial dilution achieved at the point of emission into the receiving environment;
4. Dispersion characteristics such as effects of currents, tides and wind on horizontal transport and vertical mixing;
5. Receiving water characteristics with respect to physical, chemical, biological and ecological conditions in the discharge area;
6. Capacity of the receiving marine environment to receive waste effluents without undesirable effects.

D. Characteristics of the Activity or Source Category

1. Performance of existing technologies and management practices, including indigenous technologies and management practices;
2. Age of facilities, as appropriate;
3. Existing economic, social and cultural characteristics.

E. Alternative Production, Waste Treatment Technologies or Management Practices

1. Recycling, recovery and reuse opportunities;
2. Less hazardous or non-hazardous raw material substitution;
3. Substitution of cleaner alternative activities or products;

دفتر هیئت دولت

4. Low-waste or clean technologies or processes;
5. Alternative disposal activities (for example on land disposal).

F. Potential Impairment of Marine Ecosystems and Seawater Uses

1. Effects on human health through pollution impact on:
 - (a) Edible marine organisms;
 - (b) Bathing waters; and
 - (c) Aesthetics.
2. Effects on marine and coastal ecosystems, in particular living resources, endangered species and critical habitats.
3. Effects on other legitimate uses of the sea.

دفتر هیئت دولت

ANNEX V

Guidelines on "Best Available Techniques and Best Environmental Practice"

In accordance with relevant provisions of this Protocol the Contracting Parties will utilize or promote the application of Best Available Techniques (BAT) and Best Environmental Practice (BEP).

A. *Best Available Techniques*

1. The term "best available techniques" means the latest stage of development (state of the art) of processes, facilities or methods of operation, which indicate the practical suitability of a particular measure for limiting emissions and waste. "Techniques" include both the technology used and the way in which the installation is designed, built, maintained, operated and dismantled.
2. The use of the best available techniques shall emphasize the use of non-waste technology, if available.
3. In determining whether a set of processes, facilities and methods of operation constitute the best available techniques in general or individual cases, special consideration shall be given to:
 - (a) Comparable processes, facilities or methods of operation which have recently been successfully tried out;
 - (b) Technological advances and changes in scientific knowledge and understanding;
 - (c) The economic feasibility of such techniques;
 - (d) Time limits for installation in both new and existing plants;
 - (e) The nature and volume of the emissions concerned;
 - (f) The precautionary principle
4. What is "best available techniques" for a particular process will change with time in the light of technological advances, economic and social factors, as well as changes in scientific knowledge and understanding.
5. If the reduction of emissions resulting from the use of best available techniques does not lead to environmentally acceptable results, additional measures have to be applied.

B. *Best Environmental Practice*

1. The term "best environmental practice" means the application of the most appropriate combination of environmental control measures and strategies.
2. In making a selection for individual cases, at least the following graduated range of measures should be considered:
 - (a) The provision of information and education to the public and to users about the environmental consequences of choice of particular activities and choice of products, their use and ultimate disposal;
 - (b) The development and application of Codes of Good Environmental Practice which cover all aspects of the activity in the product's life;
 - (c) The mandatory application of labels informing users of environmental risks related to a product, its use and ultimate disposal;
 - (d) Saving of resources, including energy;
 - (e) Making collection and disposal systems available to the public;
 - (f) Avoiding the use of hazardous substances or products and the generation of hazardous waste;
 - (g) Recycling, recovery and re-use;
 - (h) The application of economic instruments to activities, products or groups of products;
 - (i) Establishing a system of licensing, involving a range of restrictions or a ban.
3. In determining what combination of measures constitute "best environmental practice" in general or individual cases particular consideration should be given to:

دفتر هیئت دولت

- (a) The environmental hazard of the product and its production, use and ultimate disposal;
 - (b) The substitution by less polluting activities or substances;
 - (c) The scale of use;
 - (d) The potential environmental benefit or penalty of substitute materials or activities;
 - (e) Advances and changes in scientific knowledge and understanding;
 - (f) Time limits for implementation;
 - (g) Social and economic implications;
 - (h) Precautionary principle.
4. It therefore follows that "best environmental practice" for a particular source will change with time in the light of technological advances, economic and social factors, as well as changes in scientific knowledge and understanding.
5. If the reduction of inputs resulting from the use of best environmental practice does not lead to environmentally acceptable results, additional measures have to be applied and best environmental practice redefined.

دفتر هیئت دولت